

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนา
ผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

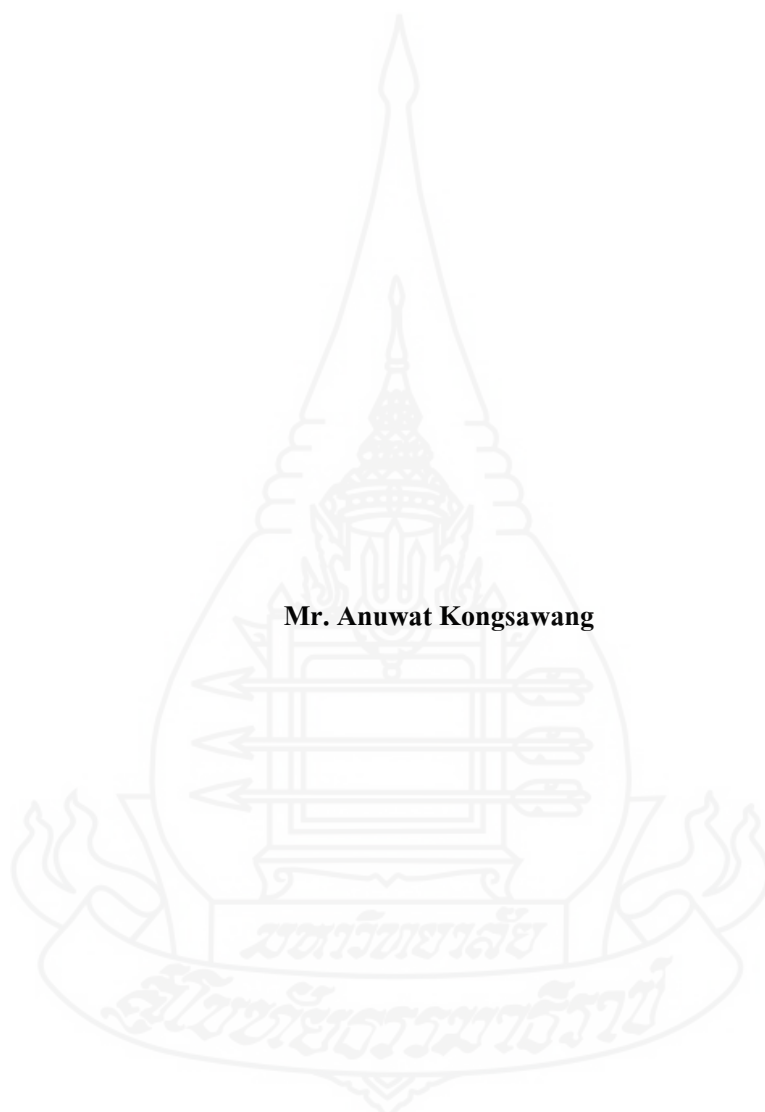
นายอนุวัฒน์ คงสว่าง

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Factors Affecting the Operations of Food Processing and Product Development
Community Enterprises in Saraburi Province**

Mr. Anuwat Kongsawang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agricultural and Cooperatives

SukhothaiThammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนา
ผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี
ชื่อและนามสกุล นายอนุวัฒน์ คงสว่าง
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มกักร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร
ของจังหวัดสระบุรี

ผู้วิจัย นายอนุวัฒน์ คงสว่าง **รหัสนักศึกษา** 2609001967 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เบนจมาศ อยู่ประเสริฐ
(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี (2) ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (3) ระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน (4) ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสระบุรีจำนวน 79 แห่ง จำนวนประชากร 1,327 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวน 177 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ร้อยละ 76.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.36 ปี ร้อยละ 38.4 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 71.8 ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก รายได้จากการประกอบอาชีพเฉลี่ย 102,471.8 บาท/ปี รายได้จากวิสาหกิจชุมชน 27,463.28 บาท/ปี มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.99 คน มีจำนวนแรงงานที่ร่วมวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.17 คน มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 6.20 ปี (2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมเกี่ยวกับด้านการจัดการ ด้านการบริหาร และด้านการพัฒนาเครือข่ายอยู่ในระดับมาก โดยได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยการเยี่ยมชมกลุ่มมากที่สุด ร้อยละ 27.7 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (3) ประเด็นความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี เกี่ยวกับประเด็นด้านการจัดการ ด้านการบริหาร และด้านการสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 46.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (4) ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี ได้แก่ รายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในความสัมพันธ์เชิงบวก และแรงงานที่ร่วมวิสาหกิจชุมชนในความสัมพันธ์เชิงลบ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ร้อยละ 31.1 มีปัญหาการวางแผนกำหนดทิศทาง การพัฒนาและขาดเงินทุน ขอเสนอแนะว่าควรมีส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เกิดรายได้ และวิธีการบริหารจัดการสมาชิกเพื่อพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งต่อไป

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผล ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

Thesis title: Factors Affecting the Operations of Food Processing and Product Development Community Enterprises in Saraburi Province

Researcher: Mr. Anuwat Kongsawang; **ID:** 2609001967;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Banchamas Yooprasert; Associate Professor;

(2) Dr. Ponsaran Saranrom; Assistant Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study (1) personal, economic, and social data of food processing and product community enterprise, Saraburi province (2) level of knowledge about the operation of community enterprise (3) level of strength of community enterprise (4) factors affecting the strength of community enterprise (5) problems and suggestions regarding the operation of food processing product community enterprise, Saraburi province.

The population of this research was 1,327 members from 79 food processing and product community enterprises in Saraburi province. The sample size of 177 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and Stratified sampling method. Data was analyzed by using statistics such as frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, and multiple regression.

The results of this research showed that (1) 76.3% of food processing and products community enterprises were female with the average age of 56.36 years. 38.4% of them completed primary school education, 71.8% mainly had profession related with agriculture. The average income received from working was 102,471.8 Baht/year. The average income from community enterprise was 27,463.28 Baht/year. The average labor in the household was 2.99 people with the average labor working in the community enterprise were 1.17 people and the membership time in community enterprise at 6.20 years. (2) Community enterprise members had knowledge received from the extension on management aspect, administration aspect, and network development aspect at the high level. They received the extension about community enterprises individually with the extension officers through group visit the most. 27.7% of community enterprise members had knowledge about the operation of community enterprise at the moderate level. (3) The topic about the strength of food processing and product community enterprises of Saraburi province regarding management aspect, administration aspect, and community enterprise network support aspect showed that 46.3% of community enterprise members had the level of strength of community enterprises at the high level. (4) Factors affecting the strength of food processing and products community enterprises in Saraburi province were such as income from the operation of community enterprises in the positive relationship and labors who participated with community enterprise in the negative relationship that had the relationship at statistically significant level of 0.05. (5) Problems and suggestions: 31.1% faced with the problems about direction planning for development and lack of funding. Suggestions would be to promote community enterprise extension to create income and member management method to get to the strength point.

Keywords: Affecting factors, strength of food processing and product development community enterprise, Saraburi province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้แนวคิด คำแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในด้านการประสานงานและด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรีทุกท่าน ที่ร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยอันเป็นประโยชน์ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรีกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะด้วยดีตลอดมาในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวและญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุนในทุกๆเรื่อง ขอขอบคุณนายชนันต์ ศรีวิเศษ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี ที่สนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและเสนอความคิดเห็น จนสามารถทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี คุณประโยชน์ใดๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบถึงบุคคลที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นและบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

อนุวัฒน์ คงสว่าง

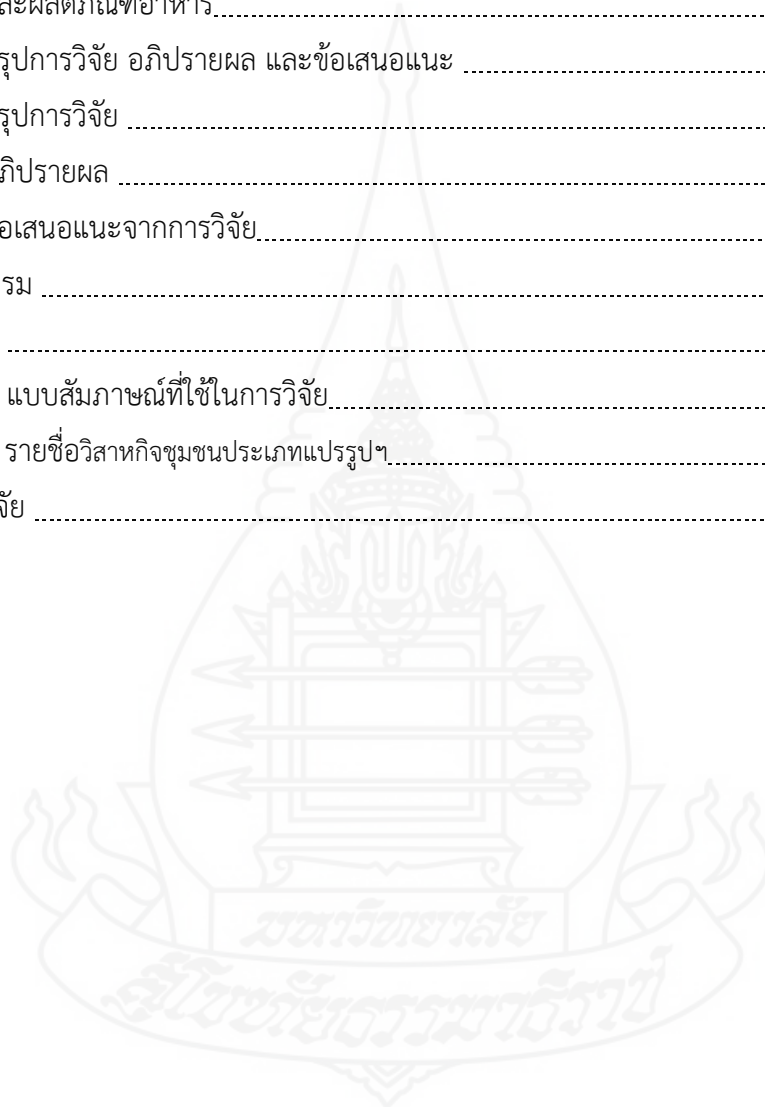
สิงหาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพทั่วไปของจังหวัดสระบุรี.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน.....	8
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน.....	15
สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี.....	29
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	52
สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร.....	60
ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร.....	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร.....	76
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการวิจัย	84
อภิปรายผล	88
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	94
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	102
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	104
ข รายชื่อวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปฯ.....	115
ประวัติผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดสระบุรี.....	7
ตารางที่ 2.2 จำนวนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำแนกตามพื้นที่ของจังหวัดสระบุรี.....	30
ตารางที่ 2.3 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วตามประเภทของกิจการ.....	31
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	40
ตารางที่ 4.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล.....	52
ตารางที่ 4.2 สภาพข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ.....	55
ตารางที่ 4.3 สภาพข้อมูลทางสังคม.....	58
ตารางที่ 4.4 ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน / แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	60
ตารางที่ 4.5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	66
ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	70
ตารางที่ 4.7 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี.....	71
ตารางที่ 4.8 ระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน.....	76
ตารางที่ 4.9 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี.....	77
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	81
ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุเมื่อตัวแปรตาม คือความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี.....	81
ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี.....	82

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	หน้า 3
------------------------------------	--------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรในชนบทส่วนใหญ่ของประเทศยึดอาชีพหลัก คือ การเกษตรซึ่งมักทำแบบยังชีพที่มีความสอดคล้องกับประเพณีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนไทยโดยอาศัยความรู้ความสามารถตลอดจนภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนปัจจุบันการพัฒนาการเกษตรจากเดิมแบบยังชีพพึ่งพาตนเองได้ภายในชุมชนเป็นเกษตรอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายมากขึ้นทำให้ต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตและปัจจัยการดำรงชีพจากภายนอกชุมชนมากขึ้นตามไปด้วยทำให้รายจ่ายมากกว่ารายได้ที่ได้จนเกิดภาวะหนี้สินและปัญหาอื่นอีกมากมายส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนจนไม่สามารถพึ่งตนเองได้ประกอบกับปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาดังนั้นชุมชนจึงต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็งพึ่งตัวเองได้

การส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนชนบทได้ปรับเปลี่ยนการพึ่งพิงปัจจัยต่างๆจากภายนอกชุมชนเป็นการพึ่งตนเองภายในชุมชนโดยอาศัยทุนของตนเองและทุนของชุมชนที่มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีมีรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชุมชนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงที่จะต้องมีการบริหารจัดการให้ไปในทางสายกลางก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์โดยมีความพอประมาณมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนเพื่อให้การพัฒนานำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่าวิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ Small and Micro Community Enterprise) หมายถึงกิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรืออื่นๆที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชนหรือกล่าวโดยสรุปก็คือการ

ประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเองซึ่งทุนของชุมชนนั้นก็จะมีหมายรวมถึงทรัพยากรผลผลิตทางการเกษตรความรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีการผลิตสินค้า ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และเป็นการพัฒนาสินค้าให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ในการผลิตสินค้าของเกษตรกรในจังหวัดสระบุรีนั้น จะมีทั้งรูปแบบที่เป็นรายเดี่ยว และรายกลุ่ม ซึ่งมีกระบวนการเป็นเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งการผลิตสินค้าแบบกลุ่มที่มีการร่วมมือกันเพื่อสร้างกระบวนการให้ได้มาซึ่งผลผลิตและผลิตภัณฑ์นั้น นิยมรวมกลุ่มกันในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้นมีรูปแบบและลักษณะของการผลิตหรือแปรรูปที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เช่น การผลิต แปรรูป ท่องเที่ยว เป็นต้น วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสระบุรีนั้น มีทั้งประสบความสำเร็จในระดับดี ปานกลาง และปรับปรุง แตกต่างกันไป วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มแตกต่างกันทำให้ไม่สามารถดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นไปตามเป้าหมายที่ร่วมวางไว้ได้ จึงมีผลต่อเนื่องทำให้การส่งเสริมทางการเกษตรในรูปแบบกลุ่มของนักส่งเสริมการเกษตรเกิดความล้มเหลวไม่สามารถส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาที่เป็นต้นเหตุของการดำเนินงานที่ล้มเหลวได้

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี เพื่อจะหาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดสระบุรีต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

2.2 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

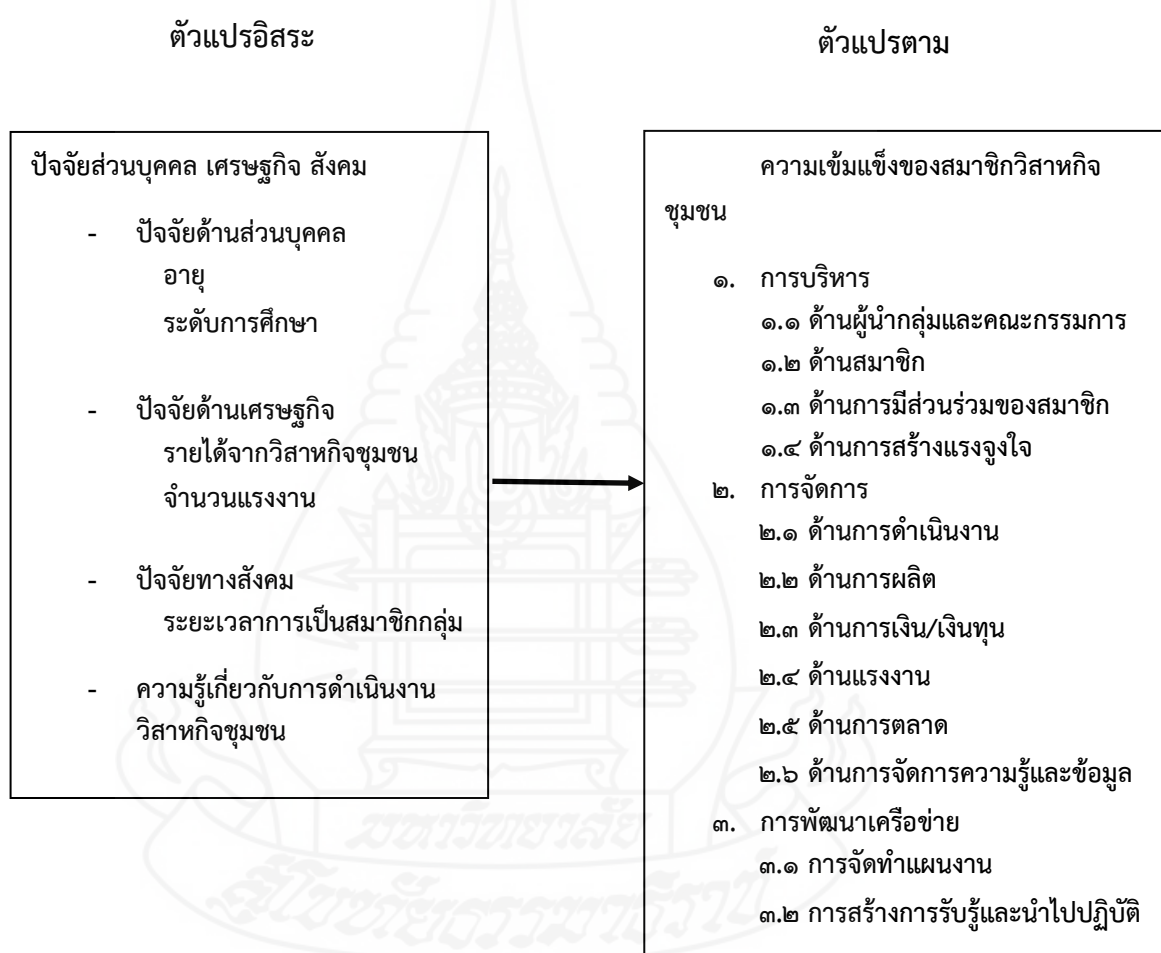
2.3 เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรีผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพข้อมูลทั่วไปและปัจจัยของความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ สภาพข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นต่อปัจจัยความเข้มแข็งความรู้และแหล่งความรู้ โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ จากวิสาหกิจชุมชน จำนวนแรงงานปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และความรู้ ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของวิสาหกิจ ชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

5. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์ อาหาร จังหวัดสระบุรี มีขอบเขตการวิจัยตามประเด็นดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

5.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

5.1.2 กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี จำนวน 79 แห่ง เกษตรกรจำนวน 1,327 ราย

5.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่

ทำการศึกษาจากวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ของจังหวัดสระบุรี ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

5.3 ขอบเขตเชิงระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษา ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนตุลาคม 2562

6. คำนิยามศัพท์

6.1 อายุ หมายถึง อายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบสัมภาษณ์

6.2 ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6.3 จำนวนรายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง รายได้ทั้งหมดของ สมาชิกที่เกิดจากวิสาหกิจชุมชน

6.4 จำนวนแรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน หมายถึง แรงงานในครัวเรือนของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ที่เข้าร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

6.5 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก หมายถึง จำนวนปีที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วม วิสาหกิจชุมชนจนถึงปัจจุบัน

6.6 ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ความรู้พื้นฐานวิสาหกิจชุมชน ประเภทวิสาหกิจชุมชน ตลาดสินค้าของวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

6.7 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

6.8 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

6.9 ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร หมายถึง การปฏิบัติในด้านต่างๆ จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การผลิต การเงินหรือเงินทุน แรงงาน การตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการพัฒนาเครือข่าย ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ สมาชิกกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และด้านการพัฒนาเครือข่าย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อนำข้อมูลและปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี เป็นข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องและเพื่อการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง

7.2 ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรีผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของจังหวัดสระบุรี
2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน
4. สถานการณ์การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของจังหวัดสระบุรี

จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ละติจูดที่ 14 องศา 31 ลิปดา 43.59439 ฟลิปดาเหนือ กับลองจิจูดที่ 100 องศา 54 ลิปดา 35.58478 ฟลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ระยะทางประมาณ 108 กิโลเมตร (อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ - ศาลากลางจังหวัด) และตามทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะทางประมาณ 113 กิโลเมตร และตามแม่น้ำเจ้าพระยาแยกเข้าแม่น้ำป่าสักประมาณ 165 กิโลเมตร เนื้อที่จังหวัดสระบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด 3,576,486 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 2,235,304 ไร่คิดเป็นร้อยละ 0.70 ของพื้นที่ประเทศ (สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2561)

1.1 ลักษณะทางกายภาพ

อาณาเขตจังหวัดสระบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอชัยบาดาล และ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาและอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานีและอำเภอวังน้อย อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอภาชี อำเภอนาทม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

1.2 สภาพทางการปกครอง

1.2.1 ประชากรจำนวนประชากรมีนาคม 2561 มีทั้งสิ้น 637,681 คน เป็นชาย 314,441 คน เป็นหญิง 323,240 คนสำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่อำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวน 118,375 คน รองลงมาได้แก่อำเภอแก่งคอยมีจำนวน 100,382 คนและอำเภอหนองแค จำนวน 93,657 คน

1.2.2 หน่วยการปกครอง จังหวัดสระบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 111 ตำบล 973 หมู่บ้าน 28 เทศบาล 80 องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดสระบุรี

อำเภอ	จำนวนตำบลหมู่บ้านทั้งจังหวัด		จำนวนตำบลหมู่บ้านในเขตอปต.		จำนวนเทศบาล
	ตำบล	หมู่บ้าน	ตำบล	หมู่บ้าน	
1.อำเภอเมืองสระบุรี	11	77	7	62	4
2.อำเภอแก่งคอย	14	117	10	107	2
3.อำเภอหนองแค	18	181	15	152	4
4.อำเภอหนองแซง	9	69	7	62	1
5.อำเภอบ้านหมือ	9	79	6	61	2
6.อำเภอเสาไห้	12	102	5	85	3
7. อำเภอพระพุทธบาท	9	68	6	59	2
8.อำเภอวิหารแดง	6	54	6	40	2
9.อำเภอมวกเหล็ก	6	80	6	79	1
10.อำเภอหนองโดน	4	34	3	30	1
11.อำเภอดอนพุด	4	28	1	23	1
12.อำเภอวังม่วง	3	31	2	17	2
13.อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	6	53	6	46	1
รวม	111	973	80	823	26

ที่มา : แผนปฏิบัติการราชการประจำปีงบประมาณ 2563 โดย สำนักงานจังหวัดสระบุรี

1.3 สภาพทางสังคม พบว่า ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) การจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2561 ซึ่งได้ทำการสำรวจคุณภาพชีวิตของคนจังหวัดสระบุรี จากครัวเรือนที่มีผู้อาศัยอยู่จริงในพื้นที่เกิน 6 เดือน ทั้งที่มีเลขที่บ้านและไม่มีเลขที่บ้าน จำนวน 5 หมวด 31 ตัวชี้วัด ในพื้นที่ทุกอำเภอ รวม 13 อำเภอ 111 ตำบล 973 หมู่บ้าน 108 อปท.สรุปผลการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้ เพศชาย 191,613 คน ร้อยละ 48.46 เพศหญิง 203,769 คน ร้อยละ 51.54 ช่วงอายุตามวัยแรงงานวัยเด็ก (0 ปี -14 ปี) 52,534 คน คิดเป็นร้อยละ 13.29 วัยแรงงาน (15 ปีเต็ม – 59 ปี) 267,017 คน คิดเป็นร้อยละ 67.53 ผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปีเต็ม) 75,831 คน คิดเป็นร้อยละ 19.18 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป 168,560 คน คิดเป็นร้อยละ 42.63 กำลังศึกษา 73,477 คน คิดเป็นร้อยละ 18.58 และไม่มีอาชีพ 31,155 คน คิดเป็นร้อยละ 7.88 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา 143,557 คน คิดเป็นร้อยละ 36.31 มัธยมศึกษาตอนต้น 79,511 คน คิดเป็นร้อยละ 20.11 มัธยมศึกษาตอนปลาย 69,552 คน คิดเป็นร้อยละ 17.59 (สำนักงานจังหวัดสระบุรี 2561)

1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า ผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐาน ปี 2561 เกี่ยวกับรายได้ของประชาชน จังหวัดสระบุรี มีรายได้บุคคลเฉลี่ย 102,365.91 บาทต่อคนต่อปี แหล่งรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยมาจากอาชีพหลัก 257,103.74 บาท/ปีและอาชีพรอง 18,031.15 บาท/ปี (สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2561)

2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

2.1 ความหมายวิสาหกิจชุมชน

กัญญามน อินทวงศ์และคณะ (2554) กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชน (small and micro community enterprise: SMCE) ว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นคำที่นำมาใช้หลังจากรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ขนานไปกับเศรษฐกิจกระแสหลักอันเนื่องมาจากว่าเศรษฐกิจกระแสหลักก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของประชาชน ในประเทศ และก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมามากมาย และได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชนต้องประกอบการในลักษณะที่มีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน โดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน รวมทั้งต้องใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรทุกชั้นตอนเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม มิได้มี

เป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ได้ให้ความหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ว่าวิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋วในการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ทุน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน เกิดประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนคือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการอื่น ๆ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2552) กล่าวว่าวิสาหกิจชุมชนเกิดจากคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมารวมมือกันผลิตหรือแปรรูป จัดการทรัพยากร จัดการทุน จัดการตลาดโดยซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ซึ่งเน้นการแบ่งปันและการช่วยเหลือกันมากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกแยก ไม่แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง

เสรี พงศ์พิศ(2557) ยังกล่าวอีกว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นชื่อเรียกกลุ่มเล็กๆ ในชุมชน ตั้งแต่ 7-8 คนขึ้นไป รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้แก่ การผลิต การแปรรูป การจัดการ การขาย ที่มีทั้งแบบพื้นฐานที่เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคหรือขายในท้องถิ่น และแบบก้าวหน้าซึ่งนำสินค้าออกขายสู่ตลาดขนาดใหญ่ภายนอกถ้าวิสาหกิจชุมชนใดมีผลิตภัณฑ์ที่ดีมาก ผลิตภัณฑ์นั้นก็กลายเป็นสินค้าโอท็อป ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นฐานรากของเศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจไทยโดยรวม เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็ง สังคมไทยก็จะเข้มแข็งด้วย อาจกล่าวได้ว่าวิสาหกิจชุมชนของประเทศไทยเป็นอะไรที่ไม่เหมือนใครในโลก เพราะในประเทศอื่น ๆ จะเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเสียมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น การประกอบการโอท็อปในประเทศญี่ปุ่นเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 บัญญัติว่ากิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ครอบคลุมกิจกรรมต่อไปนี้

1. การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตการเกษตรเพื่อพึ่งพาตนเองและเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตรขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายชุมชน

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ไร่ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑสถานชุมชน

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่าย

องค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา บัญ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาหาร และยาสมุนไพร ฯลฯ

4. การพัฒนาระบบการตลาด การบริการสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน ฯลฯ

จากความหมายของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนหมายถึง การประกอบการหรือกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ โดยการใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว อาจเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

2.2 ความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ และ สุภาส จันทรหงส์ (2548, น.8) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คือ คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปและองค์กรพัฒนาเอกชนใช้คำนี้เพื่อหมายถึงองค์กรชุมชนต่างๆที่สัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) สรุปความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ว่าหมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนเพื่อประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปและองค์กรพัฒนาเอกชนใช้คำนี้เพื่อหมายถึง องค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย แม้จะมีความหมายต่างกัน แต่เนื้อหาสำคัญอันเดียวกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนหรือองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นเพราะมีคนเชื่อมโยงเครือข่าย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนนั้นมี 2

ประเภท คือ (1) เครือข่ายภายใน เป็นเครือข่ายที่มีการจัดการความสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้าน ตำบล และ (2) เครือข่ายภายนอก เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค แต่เนื่องจาก ระบบโครงสร้างสังคมสมัยใหม่ไม่ค่อยเอื้อให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันเหมือนเมื่อก่อน คนในหมู่บ้านเดียวกันไปมาหาสู่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฟังพาอาศัยธรรมชาติ ไม่ต้องออกไปหากินไกล ๆ ทำให้คนใกล้ชิดกัน วันนี้สถานการณ์เปลี่ยนไป จำเป็นต้องมีคนเชื่อมคน เชื่อมองค์กร เพื่อให้ผู้คนมีความสัมพันธ์กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหมือนที่เคยทำในอดีตแต่ต่างกันในรูปแบบ ซึ่งต้องพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ให้ความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดมีความสัมพันธ์กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2.3 วัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยให้สมาชิกชุมชนได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นต่อไป อาจกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายให้รอดไม่ใช่ให้รวย แต่เพื่อให้อยู่ได้ มุ่งความพอเพียง ใช้ทุนชุมชนเป็นหลัก ทั้ทุนที่เป็นทรัพยากรความรู้ภูมิปัญญา คน แรงงาน ทุนทางสังคม วัฒนธรรม โดยวัดกันที่ความสุข เน้นความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548)

2.4 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการของชุมชนที่มีแนวคิดแนวปฏิบัติเป้าหมายและลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1) การสร้างความหลากหลายของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและทุนในชุมชนเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองของครอบครัวชุมชน และ

ระหว่างชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง จึงมีหลักคิดที่สำคัญ คือ การสร้างความหลากหลายผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรและทุนในชุมชน

2) การใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตและทรัพยากรชุมชนวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการในการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากผลผลิตและทรัพยากรในชุมชนวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการประกอบกิจการที่ให้ความสำคัญกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) สร้างสิ่งใหม่ๆ (นวัตกรรม : Innovation) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Local Identity) และสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) จากผลผลิตและทรัพยากรชุมชน

3) มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ผสมกับกระบวนการทางสังคม จึงต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในเชิงธุรกิจพร้อมกับการจัดการผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในชุมชนซึ่งสัมพันธ์กันเป็นเครือญาติเป็นพี่ เป็นน้อง

4) เป็นกระบวนการสร้างคนควบคู่การพัฒนากิจการและรองรับด้วยการจัดการที่วิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจวิสาหกิจชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้เพื่อนำ ไปสู่การปรับวิถีชีวิตปฏิบัติและวิธีการจัดการซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ ความพร้อม และสภาพความเป็นจริงของชุมชน วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นกระบวนการสร้างคนพร้อมกับการพัฒนากิจการที่มีระบบ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548)

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) รายงานว่าการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กลุ่มต่าง ๆ ต้องมีลักษณะตรงตามความหมายวิสาหกิจ ซึ่งระบุในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ประกอบกับต้องมีลักษณะเพิ่มเติมตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) เป็นกิจการเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน

2) เป็นกิจการที่ดำเนินการ หรือประสงค์จะดำเนินการร่วมกันในชุมชน โดยคณะบุคคลที่เป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล และประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่น้อยกว่า 7 คนโดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน

3) เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองและเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน

4) เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

2.5 ประโยชน์ของการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน(2548) ประโยชน์ของการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 ดังรายละเอียด

- 1) การรวมตัวกันของคนในชุมชนในการประกอบวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย
- 2) เกิดการจัดระเบียบในการสนับสนุน ทำให้ภาครัฐสามารถสนับสนุนได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง
- 3) ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพของชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

2.6 ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ(2548) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนได้ถูกแบ่งระดับตามเกณฑ์การจัดแบ่งที่แตกต่างกันดังนี้ เช่น การจัดแบ่งระดับวิสาหกิจชุมชนตามขั้นตอนการพัฒนา โดยจัดแบ่งตามขั้นตอนการพัฒนาตามลำดับในแนวตั้ง 3 ระดับ ดังรายละเอียด

- 1) ระดับครอบครัว เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองถือว่าเป็นระดับปฐมภูมิแห่งการผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างง่ายในการบริโภคของคนในครอบครัว เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักธรรมชาติและเป็นการถนอมอาหารในการบริโภคเพื่อไว้ในช่วงฤดูกาลอื่นๆ ในรอบปี
- 2) ระดับชุมชน และเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียงเป็นระดับทุติยภูมิของการผลิตสินค้าและบริการ โดยการผลิตระดับครอบครัวเพียงพอต่อการบริโภคนั้นภายในครัวเรือนก็เกิดสินค้าส่วนเกินที่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนภายในชุมชน ซึ่งในแต่ละครอบครัวมีจำเป็นต้องผลิตสินค้าให้ครบทุกอย่างเพียงแต่นำสินค้าที่ผลิตที่เห็นว่าไม่ทักษะในการแปรรูปก็นำมาแลกเปลี่ยนกับคนในชุมชน ผ่านตลาดชุมชน ภายใต้เงื่อนไขการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายอย่างเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันระหว่างภายในชุมชน ทำให้เกิดการผลิตสินค้าในทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริโภคอย่างยั่งยืน
- 3) ระดับธุรกิจ คือ วิสาหกิจชุมชนแบบความก้าวหน้าเป็นการยกระดับการผลิตสินค้าและบริการในแต่ละชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะมาสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายของชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะสินค้าและบริการเหมือนกันหรือใกล้เคียง มารวมกลุ่มกันในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากภูมิปัญญาในมุมมองต่างๆ ของแต่ละบริบทเพื่อใช้ในการสร้างองค์ความรู้ในแบบการบูรณาการของกลุ่มที่

เข้มแข็งในการพัฒนาวิธีการกระบวนการต่างๆ ที่ตั้งงามในแต่ละชุมชนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตน อีกทั้งต้องการสร้างระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองให้เป็นระบบเศรษฐกิจมหภาคที่สามารถขับเคลื่อนด้วยกำลังของเครือข่ายชุมชนมาขับเคลื่อนให้เกิดการกินดีอยู่ดีสวัสดิการที่ดีจากการจัดสรรทรัพยากรภายในชุมชนและแนวคิดของเครือข่ายนำกลับไปสร้างเป็นแผนแม่บทในการดำรงชุมชนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

2.7 การจัดแบ่งระดับวิสาหกิจชุมชนตามเป้าหมายของผลผลิต

กัญญามน อินทว้าง, และคณะ (2554) อธิบายถึงการจัดแบ่งตามเกณฑ์เป้าหมายการผลิต สามารถแบ่งวิสาหกิจชุมชน ออกเป็น 3 ระดับโดยแต่ละระดับมีรายละเอียดดังนี้

1) ระดับพื้นฐาน คือ วิสาหกิจชุมชนซึ่งประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการที่นำไปใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค ทดแทนการซื้อจากภายนอก หรือลดการพึ่งพาภายนอกให้มากที่สุดมุ่งเน้นการลดรายจ่าย การประหยัดและออม เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกิน ทั้งระดับครัวเรือนชุมชน และระหว่างชุมชน

2) ระดับพัฒนา คือ วิสาหกิจชุมชนซึ่งประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการที่สามารถนำไปใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค ทำให้ลดรายจ่าย อีกทั้งมีส่วนเหลือจากการผลิตที่สามารถนำไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่ม ขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นจากชุมชนตนเองไปยังชุมชนอื่น ๆ หรือมีทุนเพิ่มในการประกอบการ นำไปสู่ความอยู่ดีกินดีของครัวเรือนชุมชน และระหว่างชุมชน

3) ระดับก้าวหน้า คือ วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบการทั้งภาคการผลิตหรือการบริการที่มีการขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นไปยังตลาดขายสินค้าทั่วไป มุ่งการเพิ่มรายได้ไปสู่การขยายการลงทุน ขยายกิจการ ลดการนำเข้า สามารถจัดสรรผลกำไรเพื่อสวัสดิการของชุมชน หรือเพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ สร้างความมั่งมีศรีสุขของครัวเรือน ชุมชน ขยายไปถึงระหว่างชุมชน และพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขยายต่อต่อไป ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนระดับก้าวหน้าต้องมีสินค้าหรือบริการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่มีอยู่ทั่วไปในท้องตลาดได้

อย่างไรก็ตามการจัดแบ่งระดับวิสาหกิจชุมชนตามเป้าหมายของผลผลิต อาจแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน คือ วิสาหกิจชุมชนที่สามารถผลิตสินค้าเพื่อการกินใช้ในท้องถิ่น โดยมีสินค้าพื้นฐาน 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ปุ๋ย และของใช้ เช่น ยาสระผม น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า สบู่และ 2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ วิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำสินค้าออกสู่ตลาดใหญ่ได้เพราะสินค้ามีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นบางอย่าง มีสูตรเฉพาะ

หรือมีคุณค่าที่ได้มาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ เช่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบ่งได้เป็น 3 ปัจจัยหลักดังนี้

1. ปัจจัยภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางกฎระเบียบ การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การระดมทุน การแบ่งผลประโยชน์ ความเสียสละ ความสามัคคี ความร่วมมือของสมาชิกและครอบครัว การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การควบคุมคุณภาพสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนากิจกรรมและการตลาด ศักยภาพของผู้นำและสมาชิก การติดต่อประสานงานกับภาคเครือข่าย

2. ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีโครงสร้างประชากรในชุมชน การพัฒนาคนรุ่นใหม่ ทรัพยากรในชุมชนเกื้อหนุนต่อกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน การจ้างงานภายในชุมชน การมีส่วนร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การมีตลาดชุมชนรองรับตลอดจนการยอมรับของชุมชน

3. ปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง นโยบายรัฐ เครือข่ายภาคีกลไกทางการตลาด และการคมนาคม เป็นต้น

กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทร์นำชู (2556, น.111-115) พิจารณาถึงปัจจัยที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชนต่อการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการนั้นสามารถแบ่งเป็น 4 ปัจจัยหลักใหญ่ดังนี้

1. ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน

1.1 ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเน้นการใช้หลักการ 4M ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยคน (Man) เงิน (Money) เครื่องมือ เครื่องจักร (Materials) การจัดการ (Management)

1.2 ด้านการผลิตเป็นการนำทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการบูรณาการของปัจจัยการผลิตอันประกอบด้วย 1) ที่ดิน 2) แรงงาน 3) ทุน 4) ผู้ประกอบการ

1.3 ด้านการตลาดสร้างกระบวนการให้ครบวงจรของการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ต้องพิจารณาถึง 1) ผลิตภัณฑ์ 2) ราคา 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย 4) การส่งเสริมการขาย

2. ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชน

2.1 ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารวิสาหกิจชุมชนเหตุเพราะการมีผู้นำในลักษณะหัวก้าวหน้าที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นให้ถึงเป้าหมายอันพึงประสงค์ต้องมีศักยภาพหลายประการอันประกอบด้วย 1) การสร้างสัมพันธ์อันดี 2) การสื่อสารอย่างมีระบบ 3) การมีพลังอำนาจแบบทางการและไม่ทางการ 4) แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยหลักความยืดหยุ่น 5) เข้าใจถึงพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มในชุมชน (ศศิภา พิทักษ์ศานต์, 2556)

2.2 ด้านสมาชิกกลุ่มเป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการกำหนดทิศทางในการบริหารวิสาหกิจชุมชนให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการโดยสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเรียนรู้มีความกระตือรือร้นและเน้นหลักประชาธิปไตย

2.3 ด้านการจัดการกลุ่มเน้นการใช้หลักการแห่งการวางแผนการจัดองค์การการบังคับบัญชาสั่งการการประสานงานและการควบคุมเป็นกลไกสำคัญของการจัดการในการบริหารกลุ่ม

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเป็นหลักประชาธิปไตยที่สำคัญที่สมาชิกกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาเพื่อสนองความต้องการของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้หลาย 3 แบบ คือ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสมาชิกกลุ่มถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการให้ยั่งยืนได้ อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมที่ต้องมีการช่วยกันคิดช่วยกันคัดเลือกสู่กระบวนการตัดสินใจลงมือปฏิบัติและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ด้วยการประเมิน

3. ปัจจัยแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 ด้านกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเน้นการใช้องค์ความรู้บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการพัฒนาแห่งการพึ่งตนเองเป็นหลักจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวผนวกกับภูมิปัญญาแห่งทุนสังคมของคนในท้องถิ่นมาพัฒนาและเปิดโอกาสสร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมนอกห้องเรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ในการประกอบอาชีพเพื่อใช้ในการแสวงหานวัตกรรมใหม่ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA คือวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม (Action) ที่จะสร้างกรอบแนวคิดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เป็นวัฏจักรอย่างมีคุณภาพ

3.2 ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักการสำคัญที่จะนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปถ่ายทอดให้เกิดทรงคุณค่าอันยาวนานไว้กับอนุชนรุ่นหลังโดย

กระบวนการถ่ายทอดต้องพิจารณากลุ่มซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ 1) กลุ่มที่ต้องการถ่ายทอด ภูมิปัญญาให้แก่เด็กและเยาวชน 2) กลุ่มที่ต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้ใหญ่โดยการแบ่งกลุ่มทำ ให้มีการสร้างสื่อสารในการถ่ายทอดให้ตรงกับกลุ่มที่สนใจนอกจากนั้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาสามารถ วิเคราะห์ถึงกลยุทธ์เป็น 7 รูปแบบคือ 1) กลยุทธ์แบบเรียนปนเล่น 2) กลยุทธ์แบบการถือผู้เรียนเป็น ตัวตั้ง 3) กลยุทธ์แบบการผสมผสาน 4) กลยุทธ์แบบการเสริม “ราก” แห่งคุณค่าในการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่น 5) กลยุทธ์การให้ผู้เรียนทดลองเป็นผู้ผลิต 6) กลยุทธ์การเสริมสร้างความรู้ทัศนคติที่ดี และทำกิจกรรม 7) กลยุทธ์การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเป็นเวทีกลางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม

4. ปัจจัยการสนับสนุนภายนอก

4.1 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐบาลในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน 2548 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความ เข้มแข็งแต่สิ่งต้องตระหนักเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลต้องพิจารณาคือ 1) สร้างที่ เลี้ยงในการบริหารจัดการให้ครบวงจรด้วยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยท้องถิ่นให้เป็น แกนนำ 2) ลดขั้นตอนเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆที่ต้องผ่านในส่วนของภาครัฐบาลให้ น้อยลงแต่มีประสิทธิภาพขึ้น 3) หาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำที่สามารถขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน 4) มี แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนทั้งประเทศว่าแนวโน้มหรือทิศทางการผลิตควรมี การพัฒนาเป็นอย่างไรในโลกปัจจุบัน (อุทิศ สังขรัตน์ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2556) (ธัญมัย เจียรกุล, 2557) (จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา, 2556)

3.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลว

พรชัย พันธุ์ธาดาพรหม (2558) กล่าวถึง การดำเนินธุรกิจชุมชนพบว่าปัจจัยที่ นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวอยู่ 9 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุนกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้เงินทุนของ ตนเองไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินลงทุนมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการ ดำเนินงานมากกว่าการพึ่งเงินกู้โดยไม่มีทุนสะสมของตนเองเป็นการซื้อว่าองค์กรเศรษฐกิจนั้นยัง พึ่งตนเองไม่ได้ซึ่งขัดกับหลักการธุรกิจชุมชนที่ต้องการพึ่งตนเองกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจที่สามารถ พึ่งตนเองด้านเงินทุนหรือสามารถระดมทุนจากชุมชนได้เองจึงมีโอกาสที่จะอยู่ได้และเติบโตได้มากกว่า กลุ่มที่พึ่งเงินทุนจากการกู้ยืม

2. ปัจจัยด้านการตลาดกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จจะเป็นกลุ่มที่มีคู่ค้า ที่แน่นอนและเพียงพอคู่ค้าที่เป็นผู้ค้าส่งที่รับสินค้าคราวละมากๆออกไปจำหน่ายส่วนด้านค้าปลีกไม่มี

คู่ค้าที่แน่นอนแต่ต้องมีมากเพียงพอธุรกิจชุมชนที่มีผลผลิตไม่มากโดยทั่วไปจะอาศัยตลาดค้าปลีกเป็นสำคัญ แต่ถ้าหากเป็นผู้ผลิตสินค้าจำนวนมากจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายของผู้ค้าส่งด้วยแต่กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ไม่มีตลาดแน่นอนเข้าไม่ถึงตลาดจะประสบความล้มเหลวในที่สุด

3. ปัจจัยด้านการผลิตความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบที่พิจารณาจากวัตถุดิบ ทัศนคติและความชำนาญของผู้ทำการผลิตนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญพอๆกับโอกาสทางตลาด

4. ปัจจัยด้านบริหารและการจัดการด้านระบบเงินระบบงานและระบบบุคลากร ระดมทุนและสะสมทุนการบริหารกระแสเงินไหลเข้าและกระแสเงินไหลออกควบคุมดูแลไม่ให้เกิดการขาดสภาพคล่องใช้จ่ายเงินไปในทางที่ก่อประโยชน์ให้แก่กลุ่มมากที่สุดระบบบัญชีและระบบการควบคุมตรวจสอบรายได้รายจ่ายจำเป็นต้องมีความถูกต้องแม่นยำและมีมาตรฐานมากขึ้นการบันทึกตัวเลขต้องเป็นสากลที่สามารถตรวจอ่านได้เข้าใจบุคลากรด้านการเงินไม่เพียงแต่มีความสามารถในการหารายได้และควบคุมค่าใช้จ่ายเท่านั้นแต่สิ่งสำคัญที่สุดจำเป็นต้องมีความรู้ด้านบัญชีอย่างพอเพียง การบริหารการเงินที่ไม่รัดกุมใช้เงินอย่างขาดประสิทธิภาพจะนำไปสู่ความผิดพลาดเหมือนธุรกิจต่างๆที่กำลังประสบอยู่ขณะนี้ด้านระบบธุรกิจชุมชนดำเนินงานในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (Informal Business) มักจะไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์แน่นอนโดยทั่วไปจะถือเอามติของที่ประชุมสมาชิกเป็นแนวทาง และนโยบายกรรมการบริหารและการบริหารงานโดยอิงมติที่ประชุมแต่กรรมการบริหารมักจะต้องลงมือเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานจริงๆมักจะขาดแคลนเพราะไม่ค่อยมีการจ้างผู้ปฏิบัติงานระบบงานจึงไม่ค่อยแน่นอนแม้จะมีการแบ่งฝ่ายแบ่งคนรับผิดชอบแต่ในทางปฏิบัติจริงมักจะเป็นว่าใครพอจะทำได้ก็ให้ช่วยกันทำทำด้วยความสมัครใจไม่สามารถกำหนดค่าตอบแทนที่แน่นอนได้ การดำเนินงานมักอิงหลักสหกรณ์ร่วมกันคิดตัดสินใจเอาเสียงส่วนใหญ่เป็นตัวกำหนดทิศทางธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ "แกนนำ" เป็นผู้มีความสามารถในการบริหารและจัดการการแบ่งฝ่ายแบ่งสายงาน การจัดโครงสร้างการบริหารจึงขึ้นอยู่กับการเสนอแนะของแกนนำขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความ เป็นจริงที่แกนนำได้สัมผัสมาโครงสร้างและสายงานของกลุ่มธุรกิจชุมชนต่างๆจึงมักจะแตกต่างกันไป ตามความถนัดของแต่ละกลุ่มด้านระบบบุคลากรชุมชนมักจะไม่มีการจ้างหรือมีเพียงคนสองคนจึงไม่มีสายงานการบังคับบัญชาบุคลากรของกลุ่มมีแต่สมาชิกและกรรมการการสั่งการการบังคับบัญชาการ ให้คุณให้โทษโดยสายการบังคับบัญชาจึงไม่มีความสำเร็จของการบริหารบุคลากรจึงอยู่ที่ระบบการจูงใจเชิงคุณภาพและการยอมรับนับถือแกนนำหรือผู้นำเป็นสำคัญระบบการให้คุณให้โทษอยู่ที่ระบบ วัฒนธรรมคือผู้ที่ผิดพลาดหรือทำผิดจะถูกชุมชนตำหนิผู้ทำดีชุมชนจะยกย่องระบบการควบคุม ตรวจสอบโดยสังคมระบบบุคลากรของธุรกิจชุมชนจะมีประสิทธิภาพแค่ไหนจึงขึ้นอยู่กับปัจจัย คุณธรรมความสามารถและความเสียสละของบุคลากรเป็นหลัก

5. ปัจจัยด้านผู้นำชาวชนบทโดยทั่วไปมักจะขาดความคิดริเริ่มพอใจจะเป็นผู้ตามเป็นผู้เอาอย่างหรือเลียนแบบใครที่ทำอะไรแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ใหม่ ๆ มักจะไม่ได้รับการยอมรับ แต่ครั้งประสบความสำเร็จก็จะมีผู้เอาอย่างและกลายเป็นผู้นำผู้นำโดยธรรมชาติของชุมชนจึงมักจะเป็นผู้มีบารมีหรือมีฐานะทางสังคมหรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้ชุมชนชาวบ้านธรรมดาที่แสดงความสามารถจนกลายเป็นที่ยอมรับของชุมชนก็มีแต่ มักจะต้องฝ่าฟันและสร้างการยอมรับจากชาวบ้านด้วยความยากลำบากกว่ากันธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลหรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านจะระดมทุนได้ง่ายขยายตัวได้เร็วและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

6. ปัจจัยด้านแรงงานในธุรกิจชุมชนแรงงานประเภท "ลูกจ้าง" มีน้อยมากส่วนใหญ่เป็นประเภททำงานให้ตนเอง (Self-employed) แรงงานของผู้ที่ทำงานให้ตนเองและครอบครัว แม้ว่าธุรกิจชุมชนตั้งอยู่ในชนบทเป็นการประกอบกิจการของครอบครัวเกษตรกรแต่สภาพความเป็นจริงขณะนี้หลายๆแห่งประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งระดับแรงงานไร้ฝีมือและแรงงานฝีมือในระดับแรงงานไร้ฝีมือแรงงานรุ่นใหม่มักจะอพยพเข้าเมืองละทิ้งการพัฒนาอาชีพของครอบครัวคนงานที่เคยผ่านงานอุตสาหกรรมและการค้ามาแล้ว 5 - 6 ปีมักจะกลับไปทำงานภาคเกษตรไม่เป็นความสามารถและทักษะเชิงหัตถกรรมไม่มีแรงงานไม่ยากกลับคืนสู่ภาคเกษตรขาดทักษะด้านเกษตรและด้านหัตถกรรมการมีแรงงานในท้องถิ่นอย่างพอเพียงและแรงงานเหล่านี้มีทักษะทางการผลิตเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

7. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกการเกิดขึ้นการคงอยู่และการเติบโตของธุรกิจชุมชนจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชนต้องร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในแง่ของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมการมีส่วนร่วมของสมาชิกหมายถึงการระดมทุนและการใช้ทุนที่ระดมมานั้น "ทุน" ที่กล่าวนี้หมายถึง "เงินทุน" เป็นสำคัญการมีส่วนร่วมของการระดมทุนจึงหมายถึงการร่วมถือหุ้นร่วมลงทุนและนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมอย่างเอาการเอางานนั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถในการพึ่งตนเองแม้ว่าระยะเริ่มแรกธุรกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการช่วยเหลือจากภายนอกเป็นด้านหลักแต่ต่อมาสมาชิกชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจึงจะทำให้เกิดเป็นธุรกิจชุมชนอย่างแท้จริงคงอยู่และเติบโตได้กลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีกิจกรรมทางการผลิตและสามารถพึ่งตนเองได้ด้านเงินทุนมักจะพัฒนามาจากกลุ่มออมทรัพย์การมีส่วนร่วมในธุรกิจชุมชนที่หนาแน่นที่สุดและนำไปสู่การพึ่งตนเองได้มากที่สุดคือธุรกิจชุมชนประเภท "กลุ่มสัจจะออมทรัพย์" ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานเงินทุนหรือ "กระดานหก" ไปสู่ธุรกิจชุมชนอื่นๆได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการระดมทุนจากภายนอกการพึ่งตนเองได้คือตัวบ่งชี้ความสำเร็จของธุรกิจชุมชน

8. ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กรระเบียบข้อบังคับเป็นกฎเกณฑ์กติกาเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามในอันที่จะทำให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเป็นไปอย่างราบรื่นและ

สอดคล้องประสานกันการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบฉะนั้นกฎเกณฑ์กติกาต่างๆจึงต้องเกิดขึ้นจากข้อตกลงของสมาชิกเป็นพื้นฐานกรรมการนำข้อตกลงนั้นมาปรับใช้ให้เป็นจริงหากระเบียบกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นชอบจากสมาชิกอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งและติดขัดในการดำเนินงานระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการเงินซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ได้ง่ายและถ้าระเบียบข้อบังคับนี้ไม่เหมาะสมรัดกุมจะทำให้เกิดการรั่วไหลได้ง่ายทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ

9. ปฏิสัมพันธ์กับภายนอกปฏิสัมพันธ์กับภายนอกในที่นี้หมายถึงปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานธุรกิจชุมชนโดยทั่วไปจะมีอยู่ 4 กลุ่มรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล NGOs นักวิชาการหรือสถาบันวิชาการและธุรกิจธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับภายนอก

ถาวร ชูพล และคณะ(2550) ได้ศึกษาวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองกรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจิกสูงตำบลปากพลี อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกในการใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้ประกอบด้วย

1. ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยด้านการบริหารจัดการที่มีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งมีความรับผิดชอบซื่อสัตย์สุจริตสมาชิกร่วมเป็นเจ้าของกิจการมีปัจจัยการผลิตที่พร้อมทั้งวัตถุดิบและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการระดมทุนการมีวางแผนดำเนินงานสมาชิกมีส่วนร่วมมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการมีกฎกติกาที่ชัดเจนไปจนถึงการกำกับติดตามควบคุมดูแล

2. ปัจจัยกระบวนการหรือตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย

ด้านการเงินหรือเงินทุน มีมาจาก 3 แหล่งคือเงินทุนตนเองเงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่างๆและเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนจากคนในชุมชนเอง

ด้านการตลาด เป็นกลุ่มที่มีคู่ค้าและตลาดแน่นอนและเพียงพอพร้อมทั้งมีการขยายกิจการ

ด้านการผลิต อาศัยความชำนาญของผู้ทำการผลิตที่มีความสำคัญพอๆกับโอกาสทางการตลาดการผลิตที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูงพร้อมกับผู้ผลิตมีความรู้ทักษะความชำนาญสามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้การผลิตที่จะประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาดและผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

ด้านการบริหารจัดการ คือ ด้านระบบเงินมีความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนด้านระบบงานมีการจัดโครงสร้างการบริหารเพื่อการควบคุมกำกับอย่างชัดเจนด้านระบบบุคลากรความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะคุณธรรมและมีความเสียสละ

ด้านผู้นำ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ใต้การนำของบุคคลเหล่านี้โดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านการระดมทุนจะง่ายกิจการขยายตัวได้รวดเร็วมีความมั่นคงและโอกาสประสบผลสำเร็จมีสูง

ด้านแรงงาน ที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อยโดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (self - employed) ภายในครอบครัวส่วนมากเป็นแรงงานที่มีความรู้น้อยขาดทักษะและประสบการณ์จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือเป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าเป็นสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชนต้องร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมทำและร่วมกันรับผิดชอบนำพาให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ

3. ปัจจัยนำออกประกอบด้วด้านการมีผลผลิตที่หลากหลายมีผลิตภัณฑ์ใหม่เพิ่มขึ้นและได้รับการรับรองมาตรฐานตรงตามความต้องการของชุมชนและตลาดสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจและจำนวนสมาชิกมีเพิ่มขึ้นอีกทั้งมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่รวดเร็วและเป็นธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 3 ปัจจัย ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ

ประการแรกเป็นเงื่อนไขที่เกิดจากภายในวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเกี่ยวกับคน (Man) ทรัพยากรที่เป็นหัวใจขององค์กร เงินหรืองบประมาณ (Money) ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินการไปได้ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ (Materials) วัตถุดิบต่างๆที่ใช้ในการผลิต และการจัดการ (Management) ที่เป็นวิธีการบริหารองค์กรที่ประกอบธุรกิจ ซึ่งส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

ประการสองเป็นเงื่อนไขอันเกิดจากภายนอกวิสาหกิจชุมชน คือ การสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม การถ่ายทอดองค์ความรู้จากการศึกษา อบรม ศึกษาดูงานตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ การสนับสนุนวัตถุดิบในการผลิต งบประมาณและแหล่งเงินทุนรวมทั้งเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนซื้อสินค้าจากชุมชนทั้งสองเงื่อนไขล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จของการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน

กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร(2541, น.3) ได้ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพเกิดจากปัจจัยหลายประการคือ

1) ผู้นำกลุ่มหมายถึงบุคคลที่มีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่จะหน้าที่เป็นวิทยากรที่เลี้ยงนักพัฒนาและผู้ประสานงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ผู้นำจะต้องสามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับขั้นตอนการพัฒนาและสถานการณ์ของกลุ่มในขณะนั้นจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนใหญ่

2) สมาชิกกลุ่มหมายถึงบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่มและแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของทางการสื่อสารของกลุ่มสมาชิกจะต้องมีพฤติกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของกลุ่มและงานหรือกิจกรรมของกลุ่มและงานหรือกิจกรรมของกลุ่มแสดงความพึงพอใจความสามารถและอุทิศตนเองให้กับเป้าหมายของกลุ่ม

3) จุดมุ่งหมายของกลุ่มคือสิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าเป็นความสำเร็จที่คนในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ดีคือสิ่งที่สมาชิกพึงพอใจและเชื่อมั่นว่ากลุ่มจะทำได้สำเร็จและสอดคล้องกับแรงจูงใจของตนที่เป็นสมาชิก

4) กฎเกณฑ์คือแนวทางหรือเครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์ปฏิบัติตนระหว่างบุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจตรงกันและถือปฏิบัติเป็นระเบียบข้อบังคับเหมือนกันกฎเกณฑ์ที่ดีคือระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้นยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

5) กิจกรรมและแผนงานคือสิ่งที่สมาชิกกำหนดขึ้นในรูปของงานที่กลุ่มจะต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มและมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติไว้เป็นขั้นตอนมีผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นตอนชัดเจนที่กลุ่มสามารถทำให้สำเร็จได้ผลตามเป้าหมายและก่อให้เกิดความพอใจในกลุ่มสมาชิก

6) การสื่อสารคือการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มทุกรูปแบบจนเกิดความเข้าใจกันในหมู่สมาชิกการสื่อสารที่ดีคือการสื่อสารแบบสองทางระหว่างบุคคลในกลุ่มที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในช่องทางและรูปแบบของการสื่อสารทำให้การรับและถ่ายทอดข่าวสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7) ผลประโยชน์คือสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มได้รับในรูปแบบต่าง ๆ กันและก่อให้เกิดความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับนั้นทั้งทางตรงและทางอ้อมในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

3.3 ทฤษฎีการจัดการตามหลักการจัดการทั่วไป

สำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ (2553) ระบุว่า การจัดการตามหลักการจัดการทั่วไป (General principles of management) ตามทฤษฎีการจัดการของ Henri Fayol มีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่เราจะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (administrative sciences) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล Fayol ได้สรุปสาระสำคัญตามแนวความคิดของตนไว้ดังนี้ คือ

3.3.1 เกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ (management functions) Fayol ได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการงานว่า ประกอบด้วยหน้าที่ (functions) ทางการจัดการ 5 ประการ คือ

1) การวางแผน (planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่างๆของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งกระทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีต้องเข้าใจคนงานของตน

4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5) การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว ทั้ง 5 หน้าที่ที่ Fayol ได้วิเคราะห์แยกแยะไว้นี้ ถือได้ว่าเป็นวิถีทางที่จะให้ผู้บริหารทุกคน สามารถบริหารงานของตนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

3.1.2 ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพร้อมความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคในการทำงาน และประสบการณ์ต่างๆ Fayol แยกแยะให้เห็นว่าคุณสมบัติทางด้าน เทคนิควิธีการทำงาน นั้น สำคัญที่สุดในระดับคนงานธรรมดา แต่สำหรับระดับสูงขึ้นไปกว่านั้นความสามารถทางด้านบริหาร จะเพิ่มพูนตามลำดับ และมีความสำคัญมากที่สุด ในระดับผู้บริหารชั้นสุดยอด (top executive) ควรจะได้มีการอบรม (training) ความรู้ทางด้านบริหารควบคู่กันไปกับความรู้ทางด้านเทคนิคในการทำงาน

3.1.3 เกี่ยวกับหลักการจัดการ (management principles) Fayol ได้วางหลักทั่วไปที่ใช้ในการบริหารไว้ 14 ข้อ ซึ่งใช้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร หลักทั่วไปดังกล่าวมีดังนี้

1) หลักที่เกี่ยวข้องอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ (authority & responsibility) คือ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้ ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะออกคำสั่งได้นั้น ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่ตนทำไปนั้นด้วย

2) หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสนในคำสั่งด้วยการปฏิบัติตามหลักข้อนี้ ย่อมจะช่วยให้สามารถจัดสาเหตุแห่งการเกิดข้อขัดแย้งระหว่างแผนงาน และระหว่างบุคคลในองค์การให้หมดไป กิจกรรมของกลุ่มที่มีเป้าหมายอัน

เดียวกันควรจะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน เป็นไปตามแผนงานเพียงอันเดียวร่วมกัน

3.1.4 หลักของการอ้างไว้ซึ่งสายงาน (scalar chain) สายงานอันนี้คือสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับต่ำสุด ด้วยสายการบังคับบัญชาดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกให้การบังคับบัญชาเป็นไปตามหลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว และช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งทอดข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน

3.1.5 หลักการแบ่งงานกันทำ (division of work or specialization) คือ การแบ่งแยกงานกันทำตามความถนัด โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นงานด้านบริหารหรือด้านเทคนิค

3.1.6 หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (discipline) โดยถือระเบียบวินัยในการทำงานนั้น เกิดจากการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำงาน ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดการเคารพเชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เรื่องดังกล่าวนี้ จะทำได้ก็โดยที่ผู้บังคับบัญชาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นตัวอย่างที่ดี ข้อตกลงระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรมมากที่สุด และจะต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา

3.1.7 หลักการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองประโยชน์ส่วนรวม (subordination of individual to general interest) หลักข้อนี้ระบุว่า ส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าส่วนย่อยต่างๆ เพื่อที่จะให้สำเร็จผลตามเป้าหมายของกลุ่ม (องค์กร) นั้น ผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของกลุ่มย่อมต้องสำคัญเหนืออื่นใดทั้งหมด

3.1.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (remuneration) การให้และวิธีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนควรที่จะยุติธรรม และให้ความพอใจมากที่สุดแก่ทั้งฝ่ายลูกจ้างและนายจ้าง

3.1.9 หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (centralization) หมายถึง ว่าในการบริหารจะมีการรวมอำนาจไว้ที่จุดศูนย์กลาง เพื่อให้ควบคุมส่วนต่างๆ ขององค์การไว้ได้เสมอ และการกระจายอำนาจจะมากน้อยเพียงใดก็ย่อมแล้วแต่กรณี

3.1.10 หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (order) ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าสิ่งของหรือคนต่างต้องมีระเบียบและรู้ว่าตนอยู่ในที่ใดของส่วนรวม หลักนี้คือหลักมูลฐานที่ใช้ในการจัดสิ่งของและตัวคนในการจัดองค์การนั่นเอง

3.1.11 หลักของความเสมอภาค (equity) ผู้บริหารต้องยึดถือความเอื้ออารีและความยุติธรรมเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดี และการอุทิศตนเพื่องาน

3.1.12 หลักของความมีเสถียรภาพของการว่าจ้างงาน (stability of tenure) กล่าวได้ว่า ทั้งผู้บริหารและงานคนงานต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เพื่อเรียนรู้งานจนทำงานได้ดี การที่คนเข้าออกมากย่อมเป็นสาเหตุให้ต้องสิ้นเปลือง และเป็นผลของการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

3.1.13 หลักของความคิดริเริ่ม (initiative) เนื่องจากว่าคนฉลาดย่อมต้องการที่จะได้รับความพอใจจากการที่ตนได้ทำอะไรด้วยตัวเอง ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้ผู้ผู้น้อยได้ใช้ความคิดริเริ่มของตนบ้าง

3.1.14 หลักของความสัมพันธ์ (esprit de corps) เน้นถึงความจำเป็นที่คนต้องทำงานเป็นกลุ่มที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (teamwork) และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร (communication) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มทำงานที่ดี

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและการรวมกลุ่ม

3.4.1 ความหมายกลุ่มและทัศนะเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม

โกวิทย์ พวงงาม, 2553, น. 295 - 296) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ กลุ่ม ว่าเป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่หรือร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (หรือหลายสิ่ง) เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่ตนและกลุ่มของตน) ประรณนา การรวม (หรือร่วม) พลังนี้อาจมองได้ 2 นัย คือ

- 1)รวมพลังเพื่อต่อรอง เรียกร้องขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก
- 2)รวมพลังเพื่อต่อรอง ให้สามารถดำเนินการด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อการแก้ไขปัญหาของตนซึ่งตามหลักการของการพัฒนาแล้ว

โกวิทย์ พวงงาม (2553, น. 297) ได้อธิบายสรุปให้เห็นว่า กลุ่ม คือ ลักษณะของการรวมตัวของบุคคลในชุมชนที่มีปัญหา หรือความต้องการบางอย่างที่คล้ายคลึง เมื่อมารวมกลุ่มจึงได้มีการกำหนดเป้าหมาย และการดำเนินการบางอย่างร่วมกัน ซึ่งการมารวมกันนั้นทำให้เกิดพลังในการผลักดันหรือต่อรองเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ให้หมดสิ้นไป

3.4.2 สาเหตุและปัจจัยในการรวมกลุ่ม

มนุษย์ย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เช่น อยู่กันเป็นครอบครัว และชุมชน แต่ละคนในสังคมต่างก็ต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น จึงต้องมีความสามารถในการปรับตัว เพื่อความอยู่รอดของชีวิตที่อยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น แต่ละคนในกลุ่มย่อมมีบทบาทและหน้าที่ที่สัมพันธ์กัน และมีปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ให้คนเข้าร่วมกลุ่ม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (ม.ป.ป., น. 10) ได้จัดหมวดหมู่การจำแนกประเภทของกลุ่มในงานส่งเสริมการเกษตร ได้ดังนี้

1. การจำแนกตามแนวคิดด้านการจัดการ เป็นการจำแนกกลุ่มออกตามวิธีการจัดตั้งและการบริหารจัดการกลุ่ม เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 กลุ่มที่เป็นทางการ เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง กลุ่มประเภทนี้จะมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ระเบียบแบบแผนที่แน่นอนมีกฎเกณฑ์แบ่งความรับผิดชอบกันเป็นสัดส่วน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นทางการ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

1.1.1 กลุ่มที่มีการจดทะเบียนกับภาครัฐ เป็นกลุ่มที่มีกฎหมายคุ้มครองปกป้องรับ มีการจดทะเบียนกับภาครัฐ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินการจากภาครัฐตัวอย่างของกลุ่มที่เป็นทางการ กลุ่มที่พบในชุมชนเกษตร เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสหกรณ์การเกษตรกลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

1.1.2 กลุ่มที่ไม่มีการจดทะเบียนกับภาครัฐ แต่มีเจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการจัดตั้งขึ้นมีโครงสร้างของกลุ่มแน่นอน เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเยาวชนเกษตร เป็นต้น

1.2 กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกตามธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ไม่มีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนหรือข้อบังคับที่ให้สมาชิกปฏิบัติตามการเกิดกลุ่มลักษณะนี้จะเป็นไปตามความพอใจของแต่ละคนซึ่งสมาชิกอาจมีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยทั่วไปสมาชิกที่มารวมกลุ่มมักจะมีแนวความคิด ทศนคติวิธีการปฏิบัติตลอดจนพฤติกรรมคล้าย ๆ กัน กลุ่มมักจะมีบรรทัดฐานซึ่งร่วมกันกำหนดขึ้นมาเองมาเป็นกลไกกำกับพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 กลุ่มที่มีโครงสร้างของกลุ่มแน่นอน เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการที่มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม โดยกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ในกลุ่มให้มีบทบาทการทำงาน ซึ่งได้แก่ ประธาน กรรมการ สมาชิก กลุ่มประเภทนี้ที่พบในชุมชนเกษตร เช่น กลุ่มอาชีพทางการเกษตรต่างๆ เป็นต้น

1.2.2 กลุ่มที่มีโครงสร้างของกลุ่มไม่ชัดเจน เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกตามธรรมชาติมีจำนวนไม่มากนัก เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งจะมารวมกันเมื่อมีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันหรือมีปัญหาเช่นเดียวกันเป็นการรวมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มที่มีอาชีพเดียวกัน มักจะมาพบปะพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

2. การจำแนกตามพัฒนาการของกลุ่ม จากการศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารองค์กรชาวบ้านและเครือข่ายแบบบูรณาการของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ คณะ(2551, อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, ม.ป.ป., น. 12) สามารถจำแนกกลุ่มที่พบในชุมชนที่ ศึกษาตามพัฒนาการของกลุ่ม ออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

2.1 กลุ่มเตรียมการ สมาชิกที่สนใจจะมาร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการมีการ เตรียมการในเรื่องของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนการสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจการวิเคราะห์ ปัญหาชาวบ้านการกระตุ้นปลุกจิตสำนึกในการทำงานกลุ่ม โดยทั่วไปในกลุ่มเตรียมการนั้น มักจะเป็น การพูดคุยกันของแกนนำ ในชุมชนที่สนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่พัฒนาเพียงไม่กี่คนก่อนซึ่งมักจะเป็นการ พูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการซึ่งในการพูดคุยกันนั้นอาจเริ่มต้นมาจากผู้นำในชุมชนหรือได้รับการ กระตุ้นจากนักพัฒนา

2.2 กลุ่มก่อเกิด พัฒนามาจากกลุ่มเตรียมการ เป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกันอย่าง หลวม ๆ มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน สมาชิกมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาด้วยตนเอง เกี่ยวกับปัญหา ของสมาชิกซึ่งเป็นปัญหาเดียวกัน เช่น ปัญหาการผลิตทางการเกษตร ปัญหาการตลาดสินค้า การเกษตร เป็นต้น สมาชิกจึงมารวมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตามประเด็นปัญหาและวิชาการที่ สนใจร่วมกันยังไม่มีโครงสร้างกลุ่มและการท ากิจกรรมร่วมกันอย่างชัดเจน

2.3 กลุ่มดำเนินการ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันทำกิจกรรมแล้วมีโครงสร้างกลุ่มชัดเจน กำลังอยู่ในช่วงของการทบทวนองค์ประกอบและบทบาทของคณะกรรมการ กฎกติากลุ่ม การ จัดระบบการสื่อสารระหว่างผู้นำคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกการกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิก และการขยายกิจกรรมกลุ่มไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ที่กลุ่มสามารถดำเนินการได้

2.4 กลุ่มเข้มแข็ง เป็นกลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของกลุ่มอย่างชัดเจนมีการตั้ง คณะกรรมการกลุ่มและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการ มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาเป็น เวลานาน

จากการนิยามความหมายและลักษณะของกลุ่มข้างต้น พอสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมพลังของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป กลุ่มแต่กลุ่มมีความหลายหลากตามวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายที่ทำให้เกิดการรวมตัวกัน และมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้และอาชีพแก่สมาชิกกลุ่ม ประเภทต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะเน้นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ สมาชิกกลุ่ม รวมถึงผลประโยชน์สาธารณะ โดยผู้ศึกษาเน้นศึกษากลุ่มเกษตรกรที่มีการจดทะเบียนกับ ภาครัฐ และเป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการตั้งแต่เริ่มก่อตัวจนกลายเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและสามารถ พึ่งตนเองได้ รวมทั้งสามารถร่วมมือกับท้องถิ่น

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546, น. 9) ได้กล่าวว่า การจัดตั้งกลุ่มต้องคำนึงถึงความเหนียวแน่นและประสิทธิภาพขององค์กรเป็นหลัก เช่น

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชนและความสมัครใจ
2. กลุ่มจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนร่วมกันของสมาชิก
3. กลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์และบรรยากาศแห่งความร่วมมือของสมาชิก
4. กลุ่มจะต้องกำหนดหน้าที่ให้สมาชิกรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
5. กลุ่มต้องกำหนดหน้าที่สมาชิกให้ชัดเจน นอกเหนือจากการประชุม
6. กลุ่มจะต้องมีระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันอย่างมีกฎเกณฑ์
7. กลุ่มจะต้องสามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นสมาชิกให้มาพบปะกัน บ่อยครั้งมีแผนงาน มีกิจกรรมสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่ม จะต้องมีการเพิ่มสมาชิกหรือประเมินผลกลุ่ม สำหรับเรื่องความเข้มแข็งของกลุ่มนั้น ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546, น. 44-55) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มองค์กรนั้นมีส่วนร่วมในโครงการสาธารณชุมชน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินการระดมทรัพยากร และการประเมินผล ภายใต้อำนาจร่วม ทำให้ทุกกลุ่มหรือทุกองค์กรในชุมชนมีบทบาทสำคัญ เราอาจพิจารณาความเข้มแข็งจากองค์ประกอบเกี่ยวกับกลุ่มเข้มแข็งได้ ดังนี้

1. มีอุดมการณ์ของกลุ่มชัดเจน
2. มีการบริหารจัดการที่ดีเป็นระบบ
3. มีการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง
4. มีทุนในสัดส่วนที่พอเพียง
5. มีเครือข่าย ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม
6. มีอำนาจต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องให้การสนับสนุน
7. กลุ่มได้รับการยอมรับจากสังคมภายในและภายนอก

3.6 กระบวนการกลุ่มที่จะส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

ญาณิศา สารอินตา (2547) กระบวนการกลุ่มที่จะส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือ

1. จุดมุ่งหมายของกลุ่ม : กลุ่มจะต้องมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มซึ่งเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกภายในกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่มต้องเข้าใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่มเป็นอย่างดีซึ่ง จุดมุ่งหมายของกลุ่มนี้จะต้องสนองตอบความต้องการโดยรวมของสมาชิกภายใน

กลุ่มได้เนื่องจากกลุ่มเกิดขึ้น ได้เพราะการที่บุคคลซึ่งมีความต้องการที่คล้ายคลึงกันและได้มารวมตัวกันเป็นกลุ่ม

2. ขั้นตอนในการรวมกลุ่ม : กลุ่มจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีพัฒนาการเป็นลำดับโดยขั้นตอนในการ เกิดกลุ่มโดยทั่วไปมี 3 ขั้นตอนหลัก ๆ คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการริเริ่มหรือการก่อตั้งกลุ่ม (Forming) ขั้นที่ 2 ขั้นการ เคลื่อนไหวของกลุ่ม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการดำเนินงานหรือปฏิบัติงาน (Performing) และขั้นที่ 3 ขั้นการ ขยายตัวของกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและรับรู้ถึงพัฒนาการ ของกลุ่ม รวมทั้งกิจกรรมหรือผลการดำเนินงานของกลุ่มโดยตลอด

3. ประเภทของกลุ่ม : กลุ่มปฐมภูมิหรือกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (Primary group or informal group) เป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก สมาชิกภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น มีการติดต่อสื่อสาร ภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานและร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กลุ่มทุติยภูมิหรือกลุ่ม แบบเป็นทางการ (Secondary group or formal group) เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่สมาชิกภายในกลุ่มไม่ค่อยมี ปฏิสัมพันธ์กันมากนัก ขาดความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน น้อย มีการร่วมทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มน้อย

4. กฎระเบียบของกลุ่ม : กลุ่มจะต้องมีกฎระเบียบที่เป็นมาตรการในการควบคุมสมาชิกภายในกลุ่ม โดยกฎระเบียบของกลุ่มที่ว่านี้สมาชิกภายในกลุ่มต้องยอมรับและให้ความเห็นชอบ และปฏิบัติตามอย่าง เคร่งครัด

5. การประสานงาน : กลุ่มนั้นจะต้องมีการดำเนินงานหรือมีกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างสมาชิกภายใน กลุ่ม โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องให้ความร่วมมือ มีการประสานงานระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มที่จะประสบ ผลสำเร็จได้นั้นสมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

4. สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี

วิสาหกิจชุมชนจังหวัดสระบุรีได้ดำเนินการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมถึงการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

โดยเกษตรกรอำเภอเป็นนายทะเบียนรับจดทะเบียนดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยในปี พ.ศ. 2563 จังหวัดสระบุรีมีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 506 แห่ง จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 7,788 ราย รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำแนกตามพื้นที่ของ จังหวัดสระบุรี

ที่	อำเภอ	วิสาหกิจชุมชน	
		จำนวน (แห่ง)	สมาชิก (ราย)
1	แก่งคอย	55	858
2	เฉลิมพระเกียรติ	34	859
3	ดอนพุด	14	180
4	บ้านหมอ	28	335
5	พระพุทธบาท	66	1,076
6	มวกเหล็ก	94	1,509
7	เมืองสระบุรี	32	425
8	วังม่วง	65	750
9	วิหารแดง	44	761
10	เสาไห้	15	177
11	หนองแค	33	417
12	หนองแซง	17	312
13	หนองโดน	9	129
รวม		506	7,788

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2562 ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2562

รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่มีรูปแบบที่ หลากหลาย แต่เชื่อมโยงและเกี่ยวเนื่องกันไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในการผลิตสินค้าและกิจกรรมด้านบริการ โดยวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสระบุรี สามารถแบ่งรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วตามประเภทของกิจการ

ลำดับที่	ประเภทกิจการ	จำนวน (แห่ง)
ด้านการผลิตสินค้า		
1	การผลิตพืช	145
2	การผลิตปศุสัตว์	68
3	การผลิตประมง	12
4	การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	79
5	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า	25
6	เครื่องจักสาน	19
7	ดอกไม้ประดิษฐ์	15
8	เครื่องจักรกล	0
9	ของชำร่วย / ของที่ระลึก	8
10	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร	14
11	เครื่องตี	12
12	เครื่องประดับ/อัญมณี	2
13	เครื่องไม้/เฟอร์นิเจอร์	8
14	เครื่องหนัง	3
15	การผลิตปัจจัยการผลิต	41
16	เครื่องปั้น	2
17	สิ่งประดิษฐ์จากโลหะ	1
18	การผลิตสินค้าอื่นๆ	19
ด้านบริการ		
1	ร้านค้าชุมชน	8
2	ออมทรัพย์ชุมชน	7
3	ท่องเที่ยว	5
4	สุขภาพ	4
5	ซ่อมเครื่องจักรกล	0
6	บริการอื่นๆ	9
รวม		506

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2562 ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2562

จังหวัดสระบุรี มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 506 แห่ง จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 7,788 ราย แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะวิสาหกิจชุมชน ประเภทแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีจำนวน 79 แห่ง ซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับที่ 2 รองจาก ประเภทการผลิตพืช ซึ่งมีจำนวน 145 แห่ง โดยวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีจำนวน 79 แห่ง ได้รับการประเมินศักยภาพในระดับดี จำนวน 22 แห่ง และระดับปานกลาง จำนวน 53 แห่ง และระดับปรับปรุง จำนวน 2 แห่ง ดังภาคผนวก ข

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

5.1.1 เพศ

ศิริลักษณ์ ศรีสังข์งาม (2550, น. 76 - 77) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิก วิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับนทภรณ์ กลีบแก้ว (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเคียงซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

สรินญา ภูมิภู (2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนด้านการผลิตและการแปรรูปทางการเกษตรในจังหวัดลำปาง จากการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549, น. 46 - 51) ใน การศึกษา สภาพและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เรืองจิตร พรหมสถิต (2549, น. 35) ในการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดระยอง และสุมิตรา อภิชัย (2549, น. 59) ในการศึกษาความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนใน จังหวัดเชียงใหม่

5.1.2 อายุ

เรืองจิต พรหมสถิต (2549:34) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 38.7 มีอายุระหว่าง 41 -50 ปี มีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งสอดคล้อง กับ วิภา ปักกาสาตั้ง (2552, น. 57) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชนในบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมี อายุเฉลี่ย 51.71 ปี

ศิริลักษณ์ ศรีสังข์งาม (2550, น. 76 - 77) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อายุเฉลี่ย 47.13 ปีซึ่งสอดคล้องกับ นทภรณ์ กลีบแก้ว (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเคียงซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุโดยเฉลี่ย 46.91 ปี

5.1.3 สถานภาพ

กรณิศ เชื้อศิริถาวร(2544, น.83) ได้ทำการศึกษาปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร อำเภอคุตจัด จังหวัดอุดรธานีพบว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ อายุระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม คือ การประชุม งานรวมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์และกิจกรรมอื่นๆ และยังพบว่าสถานภาพการสมรสว่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุม กิจกรรมงานรวม กิจกรรมสาธารณะประโยชน์และกิจกรรมอื่นๆ

5.1.4 ระดับการศึกษา

แสงเดือน พงษาชัย (2550, น.95) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม โดยสมาชิกที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมากกว่า แต่ในขณะเดียวกันสมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549, น. 46 - 51) เรืองจิตร พรหมสถิต (2549, น. 63) และสุมิตรา อภิชัย (2549, น. 59) ที่พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา

5.1.5 อาชีพ

สุปราณี ระวังดี เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการกลุ่มมีอายุเฉลี่ย 48.12 ปี มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยรับรู้จากผู้นำหมู่บ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 56,395.83 บาท/ปีรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำนา

5.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

5.2.1 รายได้

วิภา ปักกาสาตั้ง (2552, น. 57) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า มีอายุเฉลี่ย

51.71ปี สมาชิก สองในสามจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.23 ปี สมาชิกมากกว่าสี่ในห้าทำนาเป็นอาชีพหลักของครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.07คน สมาชิกประมาณหนึ่งในห้ามีรายได้จากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายได้จาก เงินปันผลเฉลี่ย 375 บาทต่อปี

5.2.2 แหล่งเงินทุน

ดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 116) พบว่า สมาชิกเกือบทั้งหมดมีการกู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในการทำการเกษตร หรือกิจกรรมอื่น ซึ่งใกล้เคียงกับ เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549, น. 65 46 - 51) ที่พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้ส่วนมากมาจากกองทุนหมู่บ้าน และกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

5.2.3 แรงงาน

นิพนธ์ ขาวกริบ (2554, น. 46) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยเฉลี่ยมีสมาชิกในครัวเรือน 4.5 คน นิตย จันทวี (2545, น. 43) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.5 คน มีแรงงานในครัวเรือนทั้งหมด 2.75 คน

5.3 ข้อมูลทางสังคม

5.3.1 สถานะภายในกลุ่ม

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544, น.83) พบว่าสถานภาพภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุม งานร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์และกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับมัทนา ไชยจิตต์ (2552, น. 24) ศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการบริหารและผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่าสถานภาพภายในกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

5.3.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 116) พบว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความแตกต่างกัน โดยพบว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดีเฉลี่ย 4.94 ปี จะมากกว่าระดับปานกลางที่มีระยะเวลาเป็นสมาชิก เฉลี่ย 4ปี และระดับปรับปรุงมีระยะเวลาเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.54 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงสมรพฤษภูมิกุล(2549, น. 48) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองรีร่วมพัฒนา

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยเฉลี่ย 3.27 ปี และ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

ธัญญ์วี ธนศิริพลภัทร์(2555, น. 68) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พบว่าส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับเบญจวรรณ สิทธิสุน (2549, น. 79) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาคือกลุ่มพัฒนา 66 สตรีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แต่แตกต่างกับ ดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 116) และเริงจิตพรหมสถิต (2549, น.34) พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

รัชณี รูปหล่อ และคณะ (2552, หน้า 168) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน ที่กล่าวถึงปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ยังมีจุดอ่อน ทำให้การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ ขาดความเข้มแข็ง คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การตลาด ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

5.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

อริญชยา อตุลย์เดชและพรรณนาไวคกุล(2557)ได้ศึกษาความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครุ่งเรือง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครุ่งเรืองประสบความสำเร็จได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่ม ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำ สมาชิกมีความสามัคคี 2) การผลิต เป็นไปตามมาตรฐาน GAP และผลผลิตมีคุณภาพดี 3) การตลาด มีตลาดที่แน่นอนประกันราคาผลผลิตได้ 4) การเงินและบัญชี สมาชิกมีการจัดทำบัญชีของตนเอง และบัญชีรายได้ของกลุ่มมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ 5) ภาครัฐให้การสนับสนุนโดยการให้ความรู้ คำแนะนำ วัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ด เงินทุน และช่วยส่งเสริมการตลาด

กษมาพร พวงประยงค์ (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยการทำแผนวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการเข้าหาแหล่งเงินทุนการบริหารการตลาด การสร้างความแตกต่างและการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้า และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการ

วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547: 73-78) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชน

ประสมผลสำเร็จในการดำเนินงาน คือ ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยเกี่ยวกับการเป็นผู้นำ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านแรงงาน ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวสมาชิก และปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

นทาภรณ์ กลีบแก้ว (2555, น.78-79) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจากการทดสอบสมมติฐานจากการวิจัยด้านเศรษฐกิจซึ่งประกอบด้วย อายุ รายได้ อาชีพ ขนาดพื้นที่ถือครองการเกษตร แรงงานในครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก การแลกเปลี่ยนความรู้กับวิสาหกิจชุมชนภายนอก ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย ความคาดหวังต่อวิสาหกิจชุมชน ความพึงพอใจต่อวิสาหกิจชุมชน ไม่มี ความเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน คือ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชน และการได้รับการเอื้อหนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวว่า สำหรับปัจจัยที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญ สำหรับแนวทางเลือกวิสาหกิจชุมชนนำไปปรับใช้กับกลุ่มเพื่อผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านการผลิตถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการตัดสินใจทำการผลิตของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มต้องพิจารณาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบหรือโอกาสในสินค้าที่กลุ่มผลิตที่จะสามารถดำรงประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม ดังนั้นในการผลิตจึงจำเป็นต้องมีวัตถุดิบที่เพียงพอและสามารถหาได้สะดวก เพื่อลดต้นทุนอันเกิดจากการจัดหาวัตถุดิบ นอกจากนี้ทักษะและความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญาชาวบ้านของสมาชิกในการผลิตจะช่วยให้สินค้าที่ผลิตได้นั้นมีคุณภาพได้มาตรฐาน

2. ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการตลาดถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อปัจจัยด้านการผลิต การผลิตนั้นแม้จะมีความได้เปรียบในการผลิตแต่หากไม่สามารถหาตลาดมารองรับผลผลิตที่ผลิตได้นั้น การดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่อาจประสบความสำเร็จได้ โดยทั่วไปแล้ว ตลาดของผลผลิตที่กลุ่มผลิตได้มักอยู่ในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ

3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการนี้มีได้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน เนื่องจากสมาชิกที่เข้าร่วมควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทน อย่างไรก็ตามสมาชิกที่ไม่ได้เข้าร่วมในสาย

การบังคับบัญชาที่ยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นหรือร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมักมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

4. ปัจจัยด้านการเงิน สำหรับปัจจัยด้านการเงินนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเงินทุนที่กลุ่มจัดหานั้นมักอยู่ในรูปของการออมทรัพย์ หรือการถือหุ้น เรือนหุ้น การสะสมทุน การดำเนินกิจกรรมด้านการเงิน การบัญชี การกำหนดการจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วน และมีระบบที่ชัดเจนจะสามารถช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปได้ด้วยดี

5. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มหรือชุมชนนี้มีความเป็นอย่างไรที่จะต้องพิจารณาทั้งการมีส่วนร่วมในแง่ของการกำหนดนโยบายเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดสรรคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจหรือรับผิดชอบในงานที่รับมอบหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเกณฑ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการประสบความสำเร็จจากการนำแนวทางเลือกวิสาหกิจชุมชนมาปรับใช้ทั้งสิ้น ด้วยเหตุที่หัวใจหลักของวิสาหกิจชุมชนก็คือการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดจนการเสนอความเห็นและการตัดสินใจเป็นสำคัญ

6. ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำนี้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เนื่องจากผู้นำมีบทบาทที่สำคัญในการริเริ่มการเสนอแนวทางเลือกและดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำในการวางแผน ตลอดจนกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการดำเนินกิจกรรม

7. ปัจจัยด้านแรงงาน การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่สามารถใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาการเข้าไปขายแรงงานในเมืองในเขตเมืองหลวงได้แล้ว การใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนในยังเป็นการช่วยให้แรงงานนั้นเป็นแรงงานที่มีทักษะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ตัวแรงงานเอง และที่สำคัญก็คือการที่แรงงานสามารถใช้แรงงานในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ได้นั้น ย่อมส่งผลให้ปัญหาครอบครัวลดลงเนื่องจากในปัจจุบันนี้เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้นต่างก็เข้าไปหางานทำในเมืองทำให้สภาพของชีวิตครอบครัวเปลี่ยนไป ดังนั้นการที่ชุมชนสามารถสร้างกิจกรรมและอาชีพที่เป็นของคนในชุมชนขึ้นมาได้นั้น ย่อมทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

8. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การมีปฏิสัมพันธ์มี 2 ลักษณะคือการมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นบวก (Positive interaction) และปฏิสัมพันธ์ที่เป็นลบ (Negative

Interaction) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชุมชนที่จะต้องเรียนรู้และหาให้พบว่าการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ จากสถาบันภายนอกนั้นเป็นไปในลักษณะใด ชุมชนที่สามารถประสบความสำเร็จนั้นสามารถสร้างได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกกับสถาบันต่าง ๆ โดยการเข้ามาของสถาบันจากภายนอกนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเข้ามาให้ความช่วยเหลือทั้งในส่วนของเงินทุน และการพัฒนาความรู้ ความสามารถตลอดจนการฝึกทักษะให้แก่ชาวบ้าน

9. ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน การได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านตลอดจนการที่ชาวบ้านมีความอดทนและพยายามสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อการดำเนินกิจกรรมอย่างใดก็ตาม ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกก็ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ตนเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกต้องหมั่นติดตามความคืบหน้าขององค์กรและให้ความร่วมมือให้กิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมติดตามศึกษาดูงาน พร้อมทั้งร่วมคิดและเสนอความเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

10. ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาของกลุ่ม โดยกลุ่มต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำ สมาชิกและระหว่างกลุ่ม หรือบุคคล หรือองค์กรภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปปรับใช้กับกลุ่ม

มนเทียร โรหิตเสถียร (2549) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าในจังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจคือการบริการลูกค้า ความเร็วของตลาด และนวัตกรรม ปัจจัยแห่งความสำเร็จนี้จะสอดคล้องกับกลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุนที่ต่ำกว่า สามารถวัดค่าปัจจัยแห่งความสำเร็จได้โดยการแบ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จออกเป็นปัจจัยด้านการเงิน ด้านลูกค้า กระบวนการภายในธุรกิจ การเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมใหม่และปัจจัยอื่น ๆ เพื่อสามารถติดตามวัดผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ทั้งหมด 79 แห่ง จำนวน 1,327 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ใช้วิธีการหาขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณ ของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .07 (Yamane อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2557:49) ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

ในการศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .07 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{1327}{1 + 1327(0.07)^2} = 176.87 \\ &= 177 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 177 ราย

1.2.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละวิสาหกิจชุมชน แบ่งตามสัดส่วนของประชากรทั้งหมดของแต่ละวิสาหกิจชุมชน จำนวน 177 คน โดยเทียบบัญญัติไตรยางค์จากสูตรดังนี้

$$n_1 = \frac{n}{N} \times N_1$$

เมื่อ N = ประชากรทั้งหมด

N_1 = กลุ่มประชากรแต่ละวิสาหกิจชุมชน

n = กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

n_1 = ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูล

1.2.3 การสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยเลือกจำนวนประชากรในวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี โดยการจับสลาก

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (ราย)
1	วิสาหกิจชุมชนประดิษฐ์ดอกไม้และของชำร่วยบ้านโคกสะอาด	11	1
2	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวเรือง	15	2
3	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรห้วยเหนือ	19	3
4	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชนมไทยหมู่ 2 ตำบลดาวเรือง	24	3
5	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านชนมหวานหมู่ที่ 9 ตำบลหนองโน	9	1
6	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเลี้ยงเห็ดเศรษฐกิจบ้านหนองปลาไหล	24	3
7	วิสาหกิจชุมชนกรมทหารม้าที่ 4 รักษาพระองค์ฯ	9	1
8	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมชุมชนแก่งขนุน	99	13
9	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาหารคาวหวาน	12	2
10	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านม.พัน 20 รอ.	8	1
11	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองผักบุ้ง	15	2
12	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทับทิม	17	2
13	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเตาปูน	33	4

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (ราย)
14	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่า	24	3
15	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงลูกโคขุนทับกวาง	21	3
16	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสีทาใต้	11	1
17	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะต้นกล้าตำบลดำผักแพว	12	2
18	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขอนแก่นหอม	16	2
19	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูปอาหาร	15	2
20	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองจิวผา	29	4
21	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรห้วยน้อย	11	1
22	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีบ้านธาตุใต้	7	1
23	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออกและแปรรูปบ้านพระ พุทธบาทน้อย	84	11
24	วิสาหกิจชุมชนไทยกรีนออยล์	8	1
25	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มชุมชนหลวงไกรหมู่ 3	18	2
26	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรโป่งค่าพัฒนา	7	1
27	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเพชรไผ่ทอง	17	2
28	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพทำปลาร้าบ้านหนองปลิง	15	1
29	วิสาหกิจชุมชนพรมเช็ดเท้า	11	1
30	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีภูมิปัญญาท้องถิ่นหนองโรง	15	2
31	วิสาหกิจชุมชนนมจิบ-ซาลาเปาวรรณเพ็ญ (บ้านหัวเขว้า ห้วยขมิ้น)	9	1
32	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเอโกะ	8	1
33	วิสาหกิจชุมชนผลไม้แปรรูปตำบลไผ่ต่ำ	9	1
34	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรห้วยทราย	7	1
35	วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพบ้านคลองสิบเศรษฐกิจพอเพียง	9	1
36	วิสาหกิจชุมชนริมคลองห้าหมู่ที่ 2	8	1
37	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพแปรรูปเห็ดตำบลโคกแย้	8	1
38	วิสาหกิจชุมชนไพศาลหมู่ทุบ	10	1

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (ราย)
39	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองโพธิ์	12	2
40	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำขนมบ้านสมานมิตร	15	2
42	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองสว่าง	12	2
43	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯป่ายาง	7	1
44	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวป่ายาง	7	1
45	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาน้อยจอมสวรรค์	8	1
47	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรม่วงหวานร่วมใจ	18	2
48	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโก	20	3
49	วิสาหกิจชุมชนกระทรีบ้านหม้อ	10	1
50	วิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบผักหวาน	11	1
51	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านแปรรูปเผือกหอม	17	2
52	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง	15	2
53	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลาอย่างหางชะโด	7	1
54	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านกล้วย	15	2
55	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรธารเกษม	15	2
56	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพุดคำจาน	35	5
57	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนายาว	17	2
58	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านตาลเสี้ยน	60	8
59	วิสาหกิจชุมชนชมมอธารเกษม	15	2
60	วิสาหกิจชุมชนหมูย่างกะทิบ้านเขาดินพัฒนา	7	1
61	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลาหนึ่งบ้านเขาดินพัฒนา	8	1
62	วิสาหกิจชุมชนอิวัก้วยกุ่มช่ายกรอบท็อปฮิต	7	1
63	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองหลุม	10	1
64	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพะเยาวิ	13	2
65	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขนมไทยบ้านหมาก	14	2
66	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตำข้าวเม่าบ้านปากบาง	25	3

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (ราย)
67	วิสาหกิจชุมชนผัดหมี่ไท-ยวนป่าแวม	11	1
68	วิสาหกิจชุมชนโคกหนองนาโมเดลตำบลม่วงงาม	18	2
69	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปกุนเชียงสมุนไพรมวกเหล็ก	11	1
70	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชนบ้านซับลำไย	15	2
71	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรลำพญากลาง	11	1
72	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรสถานือนามัยหลังเขา	22	3
73	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเขาใหญ่โป่งเกตุ	30	4
75	วิสาหกิจชุมชนบ้านโป่งแก้ง	20	3
76	วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองไทร	15	2
77	วิสาหกิจชุมชนบ้านหาดเล็บบยาว	14	2
78	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนบ้านโป่งตะขบ	9	1
79	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพุดแค	8	1
รวม	จำนวน 79 วิสาหกิจชุมชน	1,327	177

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2562 ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2562

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่สร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี จำนวน 177 ชุด โดยกำหนดข้อมูลสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close – ended question) และคำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่ต้องการทราบสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแบบสอบถามโดยใช้คำถามแบบปลายปิด (Closed-ended question) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน แหล่งเงินทุน จำนวนแรงงานในครัวเรือน สถานะภายในกลุ่ม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ประเภทระดับขั้นการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอนย่อย คือ

2.1 ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน/แหล่งความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยประเด็นคำถามต่างๆ ที่ต้องการทราบถึงระดับการได้รับการส่งเสริม เป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-ended question) โดยประเด็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน วิธีที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอก ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการได้รับการส่งเสริม ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 5 ระดับดังนี้

1) ระดับการได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1
2) ระดับการได้รับการส่งเสริมน้อย	มีค่าเท่ากับ 2
3) ระดับการได้รับการส่งเสริมปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
4) ระดับการได้รับการส่งเสริมมาก	มีค่าเท่ากับ 4
5) ระดับการได้รับการส่งเสริมมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5

2.2 ความรู้และความเข้าใจรับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยประเด็นคำถามต่างๆ ที่ต้องการทราบถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ตลาดสินค้าของวิสาหกิจชุมชน และคำถามเกี่ยวกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อคำถาม โดยมีการกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ตอบถูก ได้ 1 คะแนน

ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

เป็นคำถามแบบปลายปิดแบบทำเครื่องหมายถูกในช่องว่างที่กำหนด โดยมีคำถามเกี่ยวกับประเด็นความเข้มแข็งในการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติใน 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1. การจัดการวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2. ด้านการผลิต 3. ด้านการเงินและเงินทุน 4. ด้านแรงงาน 5. ด้านการตลาด 6. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล

ประเด็นที่ 2. การบริหารวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ 2. ด้านสมาชิกกลุ่ม 3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และ

ประเด็นที่ 3. กิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่าย

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบในแต่ละประเด็นปัญหาประกอบด้วย 1. ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน 2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน 3. ด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลทางเศรษฐกิจ และข้อมูลทางสังคม 2) การส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน 3) ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 4) รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และ 5) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

นำผลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ตามข้อ 2.2.1 มากำหนดประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ
- 2) ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน แหล่งเงินทุน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน
- 3) ข้อมูลทางสังคม ได้แก่ สถานะภายในกลุ่ม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก วิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ประเภทระดับชั้นการผลิตของวิสาหกิจชุมชน
- 4) สภาพการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน วิธีการที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอก
- 5) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ความรู้ในเรื่องข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน ประเภทวิสาหกิจชุมชน ตลาดวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
- 6) การดำเนินงานที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การจัดการวิสาหกิจชุมชน การบริหารวิสาหกิจชุมชน และกิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่าย

2.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์

ในการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งฉบับมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา โครงสร้าง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องตามเนื้อหา

2.4 การทดสอบแบบสัมภาษณ์

2.4.1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ตรงกับเนื้อหา

ของการศึกษาโดย

- 1) ผู้ศึกษาทดสอบตรวจสอบความสมบูรณ์ด้วยตนเองในขั้นต้น
- 2) นำแบบสัมภาษณ์ ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้คำแนะนำแก้ไข

2.4.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) หลังจากแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ในตอนที่ 2 เรื่อง สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร แบ่งออกเป็น 2.1 เรื่องความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน/แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.884 และ 2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.831 ตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร เท่ากับ 0.818 และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร เท่ากับ 0.841 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 กำหนดวัน เวลา สถานที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์ รวมทั้งนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ผู้วิจัยได้จัดเตรียม ปากกา ดินสอ กระดาษเพื่อใช้ในการจดบันทึกอื่นๆ แบบสัมภาษณ์ กล้องถ่ายรูป และพาหนะเดินทาง ก่อนออกไปสัมภาษณ์

3.1.3 ประสานงานกับผู้นำของวิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่ง เพื่อนัดหมายเกษตรกรที่จะให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้โทรศัพท์นัดหมายกับผู้นำชุมชนเพื่อกำหนดวันสัมภาษณ์และก่อนวันไปสัมภาษณ์จริงผู้วิจัยได้โทรศัพท์ไปย้่าเตือนผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านเพื่อแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ทราบอีกครั้ง

3.2 ขั้นสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์คือ

3.2.1 แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตัวเองว่าเป็นนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มาสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญาโท เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และได้อธิบายความสำคัญของข้อมูลงานที่ได้รับจากเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วนในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องต่อไป

3.3.3 อธิบายประโยชน์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้อธิบายให้เกษตรกรทราบว่า การวิจัยในครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับเกษตรกรในด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

3.3.4 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มถามคำถามตามแบบที่เตรียมไว้ โดยทำในลักษณะการพูดคุยซักถาม พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3.5 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่เกษตรกรให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยได้บันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน โดยมีหลักปฏิบัติดังนี้

- 1) บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด
- 2) บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.3.6 สิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล และกล่าวขอบคุณแก่เกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์และร่วมมือในการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับการสรุปข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอนย่อย คือ

2.1 ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน/แหล่งความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยประเด็นคำถามต่างๆ ที่ต้องการทราบถึงระดับการได้รับการส่งเสริม เป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-ended question) โดยประเด็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน วิธีที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอก ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการได้รับการส่งเสริม ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 5 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการได้รับการส่งเสริมน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการได้รับการส่งเสริมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการได้รับการส่งเสริมมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการได้รับการส่งเสริมมากที่สุด

2.2 ความรู้และความเข้าใจรับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยประเด็นคำถามต่างๆ ที่ต้องการทราบถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ตลาดสินค้าของวิสาหกิจชุมชน และคำถามเกี่ยวกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อคำถาม

โดยให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบผิดเท่ากับ 0 จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 15 คะแนน ซึ่งนำมาจัดกลุ่มอันตรภาคชั้น ดังนี้

ตอบถูกต้อง 1 - 3 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

ตอบถูกต้อง 4- 6 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับน้อย

ตอบถูกต้อง 7- 9 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับปานกลาง

ตอบถูกต้อง 10- 12 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับมาก

ตอบถูกต้อง 13- 15 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดความเข้มแข็งของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนโดยให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบว่ามีการปฏิบัติเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบว่าไม่มีการปฏิบัติเท่ากับ 0 จำนวน 45 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 45 คะแนน ซึ่งนำมาจัดกลุ่มอันตรายภาคชั้น ดังนี้

มีการปฏิบัติ 1 - 9 ข้อ	เท่ากับ มีความเข้มแข็งระดับน้อยที่สุด
มีการปฏิบัติ 10 - 18 ข้อ	เท่ากับ มีความเข้มแข็งระดับน้อย
มีการปฏิบัติ 19 - 27 ข้อ	เท่ากับ มีความเข้มแข็งระดับปานกลาง
มีการปฏิบัติ 28 - 36 ข้อ	เท่ากับ มีความเข้มแข็งระดับระดับมาก
มีการปฏิบัติ 37 - 45 ข้อ	เท่ากับ มีความเข้มแข็งระดับมากที่สุด

โดยแบ่งระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ออกตามจำนวนข้อที่มีการปฏิบัติ ดังนี้

ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน	ระดับความเข้มแข็ง
1 - 9 ข้อ	น้อยที่สุด
10 - 18 ข้อ	น้อย
19 - 27 ข้อ	ปานกลาง
28-36 ข้อ	มาก
37 - 45 ข้อ	มากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1) ผู้วิจัยได้กำหนดระดับของปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตามข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูง} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงสามารถกำหนดการแปลความหมายของข้อมูลได้ คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2.5 การทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการ
วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรีผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

n = 177

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	42	23.7
หญิง	135	76.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

			n = 177
	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.	อายุ (ปี)		
	น้อยกว่า 40	15	8.5
	40- 49	33	18.6
	50- 59	51	28.8
	60 - 69	62	35.0
	มากกว่า 70	16	9.0
	ต่ำสุด = 30 สูงสุด = 73		
	ค่าเฉลี่ย = 56.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.456		
3.	สถานภาพ		
	โสด	19	10.7
	สมรส	158	89.3
4.	ระดับการศึกษา		
	ประถมศึกษา	68	38.4
	มัธยมศึกษาตอนต้น	56	31.6
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	26	14.7
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	7	4.0
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	20	11.3
5.	อาชีพ		
	ประกอบอาชีพการเกษตร	127	71.8
	รับจ้างทั่วไป	10	5.6
	ประกอบธุรกิจการค้า	3	1.7
	พนักงานบริษัท	2	1.1
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	35	19.8

จากตารางที่ 4.1 การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า

เพศ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 76.3 เป็นเพศหญิง และอีกร้อยละ 23.7 เป็นเพศชาย

อายุ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 35.0 มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี รองลงมา ร้อยละ 28.8 มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี ร้อยละ 18.6 มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี ร้อยละ 9.0 มีอายุมากกว่า 70 ปี และร้อยละ 8.5 มีอายุน้อยกว่า 39 ปี โดยที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุน้อยที่สุด 30 ปี อายุสูงที่สุด 73 ปี อายุเฉลี่ย 56.36 ปี

สถานภาพ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 89.3 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 10.7 อยู่ในสถานภาพโสด

ระดับการศึกษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาได้รับการศึกษาทุกคน โดยที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 38.4 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 31.6 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 14.7 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 11.3 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และร้อยละ 4.0 มีการศึกษาในระดับดبلومปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)

อาชีพ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 71.8 ประกอบอาชีพทางการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 19.8 ประกอบอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 5.6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 1.7 ประกอบอาชีพประกอบธุรกิจการค้า และร้อยละ 1.1 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท

1.2 สภาพข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วยรายได้ของครัวเรือน แหล่งเงินทุน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน ปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 177

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รายได้ของครัวเรือน		
รายได้จากการประกอบอาชีพ		
น้อยกว่า 50,000	51	28.8
50,001 – 100,000	64	36.2
100,001 – 150,000	25	14.1
150,001 – 200,000	24	13.6
มากกว่า 200,000	13	7.3
ต่ำสุด = 10,000 สูงสุด = 300,000		
ค่าเฉลี่ย = 102,471.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.010		
รายได้จากการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	60	33.9
10,001 – 20,000	45	25.4
20,001 – 30,000	30	16.9
30,001 – 40,000	8	4.5
มากกว่า 40,000	34	19.2
ต่ำสุด = 4,000 สูงสุด = 200,000		
ค่าเฉลี่ย = 27,463.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.535		
2. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตนเอง	142	80.2
กองทุนหมู่บ้าน	6	3.4
สหกรณ์การเกษตร	7	4.0
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	28	15.8

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

		n = 177	
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
3. จำนวนแรงงานในครัวเรือน			
1	37	20.9	
2	38	21.5	
3	26	17.4	
4	44	24.9	
5	29	16.4	
6	3	1.7	
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 6			
ค่าเฉลี่ย = 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.456			
4. จำนวนแรงงานที่ร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			
1	147	83.1	
2	30	16.9	
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 2			
ค่าเฉลี่ย = 1.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.376			

จากตารางที่ 4.2 การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรีผลการวิจัยพบว่า

รายได้ของครัวเรือน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายได้ของครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งรายได้ของครัวเรือนออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ รายได้จากการประกอบอาชีพและรายได้จากการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน สามารถแยกผลการศึกษิตตามประเภทดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

1) จำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพมากที่สุด ร้อยละ 36.2 มีรายได้อยู่ในช่วง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 28.8 มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 14.1 มีรายได้อยู่ในช่วง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 13.6 มีรายได้อยู่ในช่วง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 7.3 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี โดยรายได้ของครัวเรือนต่ำสุด 10,000 บาทต่อปี รายได้ของครัวเรือนสูงสุด 300,000 บาทต่อปี รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 102,471.80 บาทต่อปี

2) จำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 33.9 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อปี รองลงมา 25.4 มีรายได้อยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาทต่อปี ร้อยละ 19.2 มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อปี ร้อยละ 16.9 มีรายได้อยู่ในช่วง 20,001 – 30,000 บาทต่อปี และร้อยละ 4.5 มีรายได้อยู่ในช่วง 30,001 – 40,000 บาทต่อปี โดยรายได้ของครัวเรือนต่ำสุด 4,000 บาทต่อปี รายได้ของครัวเรือนสูงสุด 200,000 บาทต่อปี รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 27,463.28 บาทต่อปี

แหล่งเงินทุน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 80.2 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจากทุนตนเอง รองลงมา ร้อยละ 15.8 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 4.0 มีแหล่งเงินทุนจากสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 3.4 มีแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน

จำนวนแรงงานในครัวเรือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 24.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากที่สุด คือ 4 คน รองลงมา ร้อยละ 21.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน ร้อยละ 20.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 17.4 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน และร้อยละ 1.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 6 คน โดยมีจำนวนแรงงานของครัวเรือนต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนสูงสุด 6 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.99 คน

จำนวนแรงงานที่ร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 83.1 มีจำนวนแรงงานที่ร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด 1 คน รองลงมา ร้อยละ 16.9 1 มีจำนวนแรงงานที่ร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน 2 คน โดยมีจำนวนแรงงานของครัวเรือนต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนสูงสุด 2 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.17 คน

ตารางที่ 4.3 สภาพข้อมูลทางสังคม

			n = 177
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. สถานะภายในกลุ่ม			
ประธาน	11	6.2	
รองประธาน	14	7.9	
เหรัญญิก	18	10.2	
ประชาสัมพันธ์	2	1.1	
คณะกรรมการกลุ่ม	18	10.2	
สมาชิก	114	64.4	
2. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			
น้อยกว่า 4	28	21.5	
4 – 5	47	26.6	
6 – 7	23	13.0	
8 – 9	43	24.3	
มากกว่า 9	26	14.7	
ต่ำสุด = 2 สูงสุด = 12			
ค่าเฉลี่ย = 6.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.941			
3. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น			
กลุ่มเกษตรกร	39	22.0	
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	31	17.5	
สหกรณ์การเกษตร	25	14.1	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	73	41.2	
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	93	52.5	
4. ประเภทระดับขั้นการผลิตของวิสาหกิจชุมชน			
ระดับครอบครัว	12	6.8	
ระดับชุมชน	37	20.9	
ระดับก้าวหน้า	128	72.3	

จากตารางที่ 4.3 การศึกษาข้อมูลทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรีผลการวิจัยพบว่า

สถานะภายในกลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาร้อยละ 64.4 มีสถานะภายในกลุ่มคือ สมาชิก รองลงมาร้อยละ 10.2 มีสถานะภายในกลุ่มคือ เหนรัญญิก ซึ่งเท่ากันกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานะภายในกลุ่มคือ คณะกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 7.9 มีสถานะภายในกลุ่มคือ รองประธาน ร้อยละ 6.2 มีสถานะภายในกลุ่มคือ ประธาน และร้อยละ 1.1 มีสถานะภายในกลุ่มคือ ประชาสัมพันธ์

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาร้อยละ 26.6 มีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากที่สุดในช่วง 4 – 5 ปี รองลงมาร้อยละ 24.3 มีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในช่วง 8 – 9 ปี ร้อยละ 21.5 มีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่า 4 ปี ร้อยละ 14.7 มีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 9 ปี และร้อยละ 13.0 มีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในช่วง 6 – 7 ปี โดยมีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 2 ปี มีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงสุด 12 ปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.20 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาร้อยละ 52.5 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. รองลงมาร้อยละ 41.2 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 22.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 17.5 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 14.1 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

ประเภทระดับชั้นการผลิตของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาร้อยละ 72.3 มีชั้นการผลิตอยู่ในระดับก้าวหน้า รองลงมาร้อยละ 20.9 มีชั้นการผลิตอยู่ในระดับชุมชน และร้อยละ 6.8 มีชั้นการผลิตอยู่ในระดับครอบครัว

ตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

2.1 การได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาการได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในประเด็น เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน วิธีที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น	ระดับความรู้ที่ได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน						3.55	มาก
1. ด้านการจัดการ						3.66	มาก
ด้านการผลิตสินค้า/บริการ	16 (9.0)	130 (73.4)	31 (17.5)	0 (0)	0 (0)	3.92 (0.510)	มาก
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	0 (0)	132 (74.6)	21 (11.9)	24 (13.6)	0 (0)	3.61 (0.716)	มาก
ด้านการจัดทำบัญชี	0 (0)	136 (76.8)	1 (0.6)	24 (13.6)	0 (0)	3.45 (1.033)	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน/ร้อยละ)						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
2. ด้านการบริหาร						3.54	มาก
การบริหารสมาชิก	0 (0)	85 (48.5)	52 (29.4)	24 (13.6)	16 (9.0)	3.16 (0.973)	ปานกลาง
การบริหารตลาด	0 (0)	150 (84.7)	3 (1.7)	24 (13.6)	0 (0)	3.71 (0.692)	มาก
การวางแผนการดำเนินงาน	0 (0)	134 (75.7)	43 (24.3)	0 (0)	0 (0)	3.76 (0.430)	มาก
3. ด้านการพัฒนาเครือข่าย						3.46	มาก
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	0 (0)	136 (76.8)	1 (0.6)	40 (22.6)	0 (0)	3.54 (0.839)	มาก
การจัดการเครือข่าย	0 (0)	136 (76.8)	1 (0.6)	40 (22.6)	0 (0)	3.54 (0.839)	มาก
การขยายเครือข่าย	0 (0)	94 (53.1)	43 (24.3)	40 (22.6)	0 (0)	3.31 (0.817)	ปานกลาง
วิธีที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน						3.25	ปานกลาง
1. แบบรายบุคคล						3.73	มาก
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยการเยี่ยมกลุ่ม	113 (79.1)	37 (20.9)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.79 (0.408)	มากที่สุด
การติดต่อพูดคุยทางโทรศัพท์	0 (0)	40 (22.6)	113 (63.8)	24 (13.6)	0 (0)	3.09 (0.596)	ปานกลาง
การติดต่อโดยตรงกับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ	1 (0.6)	138 (78.0)	38 (21.5)	0 (0)	0 (0)	3.79 (0.421)	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ประธานกลุ่มหรือ คณะกรรมการกลุ่ม ผู้นำท้องถิ่น	30 (16.9)	130 (73.4)	1 (0.6)	11 (6.2)	5 (2.8)	3.95 (0.824)	มาก
	0 (0)	26 (14.7)	130 (73.4)	26 (11.9)	0 (0)	3.03 (0.516)	ปานกลาง
2. แบบรายกลุ่ม						3.26	ปานกลาง
เข้าร่วมการฟังบรรยาย/ ฝึกอบรม/สัมมนา	27 (15.3)	131 (74.0)	15 (8.5)	4 (2.3)	0 (0)	4.02 (0.574)	มาก
เข้าร่วมการศึกษาดูงาน	0 (0)	12 (6.8)	137 (77.4)	28 (15.8)	0 (0)	2.91 (0.468)	ปานกลาง
เข้าร่วมการสาธิต	0 (0)	12 (6.8)	127 (71.8)	38 (21.5)	0 (0)	2.85 (0.512)	ปานกลาง
3. แบบมวลชน						2.14	น้อย
วิทยุกระจายเสียง	0 (0)	0 (0)	16 (9.0)	161 (91.0)	0 (0)	2.09 (0.288)	น้อย
โทรทัศน์	0 (0)	0 (0)	16 (9.0)	161 (91.0)	0 (0)	2.09 (0.288)	น้อย
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	0 (0)	16 (9.0)	16 (9.0)	145 (81.9)	0 (0)	2.27 (0.617)	น้อย
นิทรรศการ	0 (0)	0 (0)	16 (9.0)	161 (91.0)	0 (0)	2.09 (0.288)	น้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 177

ประเด็น	ระดับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
4. สื่อออนไลน์						3.87	มาก
Google	0 (0)	116 (65.5)	61 (34.5)	0 (0)	0 (0)	3.66	มาก
YouTube	0 (0)	123 (69.5)	54 (30.5)	0 (0)	0 (0)	3.69	มาก
Facebook	34 (19.2)	119 (67.2)	24 (13.6)	0 (0)	0 (0)	4.06	มาก
Line	18 (10.2)	152 (85.9)	7 (4.0)	0 (0)	0 (0)	4.06	มาก
การได้รับการสนับสนุน						1.89	น้อย
1. การสนับสนุนจากภาครัฐ						2.27	น้อย
เงินทุนดอกเบี้ยต่ำ	0 (0)	0 (0)	36 (20.3)	139 (78.5)	2 (1.1)	2.19	น้อย
ความรู้/องค์ความรู้/ อบรม/ศึกษาดูงาน	0 (0)	0 (0)	79 (44.6)	81 (45.8)	17 (9.6)	2.35	น้อย
งบประมาณ/โครงการ	0 (0)	0 (0)	51 (28.8)	125 (70.6)	1 (0.6)	2.28	น้อย
2. การสนับสนุนจาก ภาคเอกชน						1.51	น้อยที่สุด
ด้านการตลาด	0 (0)	0 (0)	16 (9.0)	70 (39.5)	91 (51.4)	1.58	น้อยที่สุด
ด้านเงินทุน	0 (0)	0 (0)	1 (0.6)	77 (43.5)	99 (55.9)	1.45	น้อยที่สุด
รวมเฉลี่ย						2.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 การศึกษาการได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สามารถแยกผลการศึกษาออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.55 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 0.761 ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งเนื้อหาที่ส่งเสริมออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการจัดการ** พบว่า เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.66 โดยที่เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการผลิตสินค้า/บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และด้านการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45

2) **ด้านการบริหาร** พบว่า เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.54 โดยที่เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 การบริหารตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และเนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง คือ การบริหารสมาชิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16

3) **ด้านการพัฒนาเครือข่าย** พบว่า เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการพัฒนาเครือข่าย อยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.46 โดยที่เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านการพัฒนาเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และการจัดการเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และเนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง คือ การขยายเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

2.1.2 วิธีที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.25 ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งการศึกษาวิธีการได้รับการส่งเสริมออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1) **แบบรายบุคคล** วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายบุคคล อยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.73 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 0.553 โดยวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยการ

เยี่ยมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่ม และการติดต่อโดยตรงกับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ มีค่าเฉลี่ย 3.95 และ 3.79 ตามลำดับ วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การติดต่อพูดคุยทางโทรศัพท์ และจากผู้นำท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.09 และ 3.03 ตามลำดับ

2) *แบบรายกลุ่ม* วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.26 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 0.518 โดยวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าร่วมฟังบรรยาย/ฝึกอบรม/สัมมนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเข้าร่วมศึกษาดูงาน และเข้าร่วมการสาธิต มีค่าเฉลี่ย 2.91 และ 2.85 ตามลำดับ

3) *แบบมวลชน* วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับน้อย มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 2.13 โดยวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบมวลชนอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 และสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 2.09

4) *สื่อออนไลน์* วิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบสื่อออนไลน์อยู่ในระดับมาก มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.86 โดยวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบสื่อออนไลน์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อ Facebook และ Line มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 4.06 รองลงมาคือ Youtube และ Google มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และ 3.66 ตามลำดับ

2.1.3 การได้รับการสนับสนุน พบว่าการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย มีค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 1.89 ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกออกเป็น 2 แบบ ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

1) *การสนับสนุนจากภาครัฐ* พบว่า มีการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่ในระดับน้อย ค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 2.27 โดยการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ความรู้/องค์ความรู้/อบรม/ศึกษาดูงาน งบประมาณ/โครงการ และเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 2.28 และ 2.19 ตามลำดับ

2) *การสนับสนุนจากภาคเอกชน* พบว่า มีการได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่ารวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 1.51 โดยการได้รับการสนับสนุนจาก

ภาคเอกชนเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการตลาด และด้านเงินทุน / มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.58 และ 1.45 ตามลำดับ

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ตลาดวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

n = 177

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน					
1.	วิสาหกิจชุมชนหมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน	ถูก	126	71.2	2
2.	ทุนของชุมชนมีทั้งทุนที่เป็นเงินและทุนที่ไม่เป็นเงิน	ถูก	119	67.2	6
3.	วิสาหกิจชุมชนเน้นในเรื่องให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้เท่านั้น (เฉลี่ย: เน้นการพึ่งพาตนเองให้ได้ก่อนในขั้นแรก หากวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความพร้อม ก็จะนำไปสู่การแข่งขันในขั้นที่สูงต่อไป)	ผิด	24	13.6	15
4.	วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมายความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน	ถูก	115	65.0	7
5.	วิสาหกิจชุมชนเน้นที่การประกอบการเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด (เฉลี่ย: เน้นวิธีการคิด และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เน้นการพึ่งพาตนเองให้ได้ก่อน)	ผิด	51	28.8	14
6.	วิสาหกิจชุมชนเน้นวิธีการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน	ถูก	123	69.5	5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 177

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ประเภทของวิสาหกิจชุมชน					
7.	วิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลักได้แก่วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนพัฒนาและวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า (เฉลย: วิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักได้แก่วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานและวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า)	ผิด	109	61.6	9
8.	วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานคือวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเองแบบพอเพียงผลิตเพื่อการกินการใช้ในครอบครัวหรือในท้องถิ่น	ถูก	110	62.1	8
9.	วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ การผลิตได้มาตรฐานสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้	ถูก	138	78.0	1
ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชน					
10.	ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชนจะแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับคือตลาดภายในชุมชนตลาดภายนอกชุมชนและตลาดเครือข่าย (เฉลย: แบ่งออกได้เป็น 2 ระดับคือตลาดภายในชุมชนตลาดภายนอกชุมชน)	ผิด	57	32.2	13
11.	ตลาดภายในชุมชนจะเป็นการผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคเพื่อใช้ในชีวิตรประจำวัน	ถูก	103	58.2	10
12.	ตลาดภายนอกชุมชนหากมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ดีมีคุณภาพสามารถจะพัฒนานำออกจำหน่ายแข่งขันสู่ตลาดภายนอกต่อไป	ถูก	126	71.2	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 177

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบถูก		
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน					
13.	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหมายความว่าคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย	ถูก	125	70.6	4
14.	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมี 3 ประเภทได้แก่เครือข่ายกิจกรรมเครือข่ายภายในและเครือข่ายภายนอก (เฉลย: เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมี 2 ประเภทได้แก่เครือข่ายภายในและเครือข่ายภายนอก)	ผิด	89	50.3	11
15.	เครือข่ายภายนอกเป็นเครือข่ายที่มีการจัดความสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้านตำบล (เฉลย: เครือข่ายภายนอกเป็นเครือข่ายที่มีการจัดความสัมพันธ์ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค)	ผิด	73	41.2	12

จากตารางที่ 4.5 การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 52.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้แก่ ร้อยละ 78.0 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในประเด็นประเภทของวิสาหกิจชุมชน เรื่องวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าเกี่ยวกับการผลิตได้มาตรฐานสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้ ร้อยละ 71.2 สมาชิกมีความรู้ในประเด็นตลาดวิสาหกิจชุมชน เรื่องตลาดภายนอกชุมชน และข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับความหมายของวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 70.6 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในประเด็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 69.5 67.2 และ 65.0 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในประเด็นพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนเน้นวิธีการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน มีความรู้ในประเด็นพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับทุนของชุมชน มีความรู้ในประเด็นพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามลำดับ ขณะที่ร้อยละ 28.8 และ 13.6 สมาชิก

วิสาหกิจชุมชน มีความรู้เรื่องวิสาหกิจชุมชนเน้นที่วิธีการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เน้นการพึ่งพาตนเองให้ได้ก่อน และเน้นการพึ่งพาตนเองให้ได้ก่อนในขั้นแรก หากวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความพร้อม ก็จะนำไปสู่การแข่งขันในขั้นที่สูงต่อไป ตามลำดับ

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 67.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ประเภทของวิสาหกิจชุมชนคือ การผลิตได้มาตรฐานสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้ เรื่องวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานคือวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเองแบบพอเพียงผลิตเพื่อการกินการใช้ในครอบครัวหรือในท้องถิ่น และเรื่อง การแบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน และวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า โดยจำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 78.0 62.1 และ 61.6 ตามลำดับ

ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 53.8 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ตลาดภายนอกชุมชนหากมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ดีมีคุณภาพสามารถจะพัฒนานำออกจำหน่ายแข่งขันสู่ตลาดภายนอกต่อไป ตลาดภายในชุมชนจะเป็นการผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคเพื่อใช้ในชีวิิตประจำวัน โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 71.2 และ 58.2 ตามลำดับ ขณะที่ร้อยละ 32.2สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกได้เป็น 2ระดับคือ ตลาดภายในชุมชนตลาดภายนอกชุมชน

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 54.0 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้แก่ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหมายความว่าคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมี 2ประเภทได้แก่เครือข่ายภายในและเครือข่ายภายนอก โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 70.6 และ 50.3 ตามลำดับ ขณะที่ร้อยละ 41.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง เครือข่ายภายนอกเป็นเครือข่ายที่มีการจัดความสัมพันธ์ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตอบถูกต้อง 0- 3 ข้อ (มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด)	10	5.5
ตอบถูกต้อง 4- 6 ข้อ (มีความรู้ในระดับน้อย)	44	24.9
ตอบถูกต้อง 7- 9 ข้อ (มีความรู้ในระดับปานกลาง)	49	27.7
ตอบถูกต้อง 10- 12 ข้อ (มีความรู้ในระดับมาก)	44	24.9
ตอบถูกต้อง 13- 15 ข้อ (มีความรู้ในระดับมากที่สุด)	30	17.0
ต่ำสุด = 2 สูงสุด = 14		
ค่าเฉลี่ย = 8.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.560		

จากตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนพบว่า ร้อยละ 27.7 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 24.9 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ซึ่งเท่ากันกับระดับมาก ร้อยละ 17.0 และ 5.6 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย การจัดการวิสาหกิจชุมชน การบริหารวิสาหกิจชุมชน และกิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่าย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.6 และระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี

ประเด็นความเข้มแข็ง	การปฏิบัติ	
	มีการปฏิบัติ	ร้อยละ
n = 177		
1.ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1.1. ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน		
1.1.1 การแบ่งฝ่ายกันทำงานอย่างชัดเจน	155	87.6
1.1.2 มีการบริหารจัดการที่ดี	155	87.6
1.1.5 การมีแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม	155	87.6
1.2 ด้านการผลิต		
1.2.1 มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการขาย และความต้องการของลูกค้า	161	91.0
1.2.2 ใช้วัตถุดิบในชุมชนที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการผลิต โดยไม่จำเป็นต้องซื้อวัตถุดิบจากภายนอก	160	90.4
1.2.3 มีการพัฒนา เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต	139	78.5
1.3 ด้านการเงินหรือเงินทุน		
1.3.1 มีการวางแผนการใช้เงินทุนที่เพียงพอต่อการใช้ในการดำเนินงาน	79	44.6
1.3.2 มีการจ่ายเงินปันผลตรงเวลา	77	43.5

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นความเข้มแข็ง	n = 177	
	การปฏิบัติ	
	มีการปฏิบัติ	ร้อยละ
1.3.3 มีการบันทึกและทำการทำรายการบัญชีรวมทั้งการเงินอย่างเป็นระบบ	95	53.7
1.3.4 การระดมหุ้น	95	53.7
1.3.5 การจดบันทึกการเงินหรือบัญชี	161	91.0
1.3.6 การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์	161	91.0
1.3.7 การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	96	54.2
1.4 ด้านแรงงาน		
1.4.1 แรงงานที่ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพียงพอ	125	70.6
1.4.2 แรงงานสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ	124	70.1
1.4.3 แรงงานของกลุ่มสามารถทดแทนกันได้เมื่อขาดแรงงานในการผลิต	123	69.5
1.5 ด้านการบริหารตลาด		
1.5.1 สินค้าของกลุ่มเป็นที่ต้องการของตลาด	156	88.1
1.5.2 สินค้าของกลุ่มมีจำหน่ายตลอดปี	142	80.2
1.5.3 สินค้าของกลุ่มมีเอกลักษณ์โดดเด่นสวยงาม	146	82.5
1.5.4 ลูกค้าให้การยอมรับเรื่องคุณภาพ และความสวยงามของสินค้า	135	76.3
1.5.5 สินค้าของกลุ่มมียอดขายและเติบโตอย่างต่อเนื่อง	129	72.9
1.6 การจัดการความรู้และข้อมูล		
1.6.1 การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	152	85.9
1.6.2 มีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน	80	45.2
1.6.3 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอก	132	74.6
2. ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชน		
2.1 ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ		
2.1.1 ผู้นำมีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม	142	80.2
2.1.2 ผู้นำมีการให้แนวทางการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ที่ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิก	168	94.9
2.1.3 ผู้นำของท่านมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องธุรกิจ	168	94.9

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นความเข้มแข็ง	n = 177	
	การปฏิบัติ	
	มีการปฏิบัติ	ร้อยละ
2.1.4 มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน)	152	85.9
2.1.5 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทิศทางและแผนการดำเนินงาน	150	84.7
2.1.6 ความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน	156	88.1
2.2 ด้านสมาชิกกลุ่ม		
2.2.1 การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	169	95.5
2.2.2 การพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	111	62.7
2.2.3 การสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	164	92.7
2.2.4 การสร้างแรงจูงใจ เช่น เงินรางวัล ค่าล่วงเวลา	66	37.3
2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม		
2.3.1 สมาชิกมีความสามัคคี	168	94.9
2.3.2 สมาชิกเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก	160	90.4
2.3.3 สมาชิกรู้สึกมีความมั่นคง และพอใจกับเงินปันผลที่ได้รับ	110	62.7
2.3.4 สมาชิกพอใจกับสภาพแวดล้อม และบรรยากาศทั่วไปในที่ทำงาน เช่น เสียง แสงสว่าง ที่เหมาะสมและส่งเสริมให้ท่านทำงานอย่างสะดวก	161	91.0
2.3.5 สมาชิกมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน	173	97.7
2.3.6 สมาชิกร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน	152	85.9
3. ด้านสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน		
3.1 มีความร่วมมือกันของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย	128	72.3
3.2 มีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน	159	89.8
3.3 วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคของกลุ่มและเครือข่าย	37	20.9
3.4 สร้างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาของเครือข่าย	25	14.1
3.5 ดำเนินกิจการตามแผนยุทธศาสตร์	13	7.3

จากตารางที่ 4.7 การศึกษาข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นความเข้มแข็งออกเป็น 3 ประเด็น คือ ประเด็น การจัดการวิสาหกิจชุมชน ประเด็นการบริหารวิสาหกิจชุมชน และประเด็นด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประเด็นการจัดการวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 73.8 มีการปฏิบัติตามประเด็นการจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการจัดการวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิต ด้านการเงินหรือเงิน ด้านแรงงาน ด้านการบริหารตลาด และด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ดังนี้

1.1 ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 87.6 มีการปฏิบัติในด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเท่ากันในเรื่อง การแบ่งฝ่ายกันทำงานอย่างชัดเจนมีการบริหารจัดการที่ดี และการมีแผนปฏิบัติการโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม

1.2 ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในด้านการผลิต ได้แก่ ร้อยละ 91.1 มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการขาย และความต้องการของลูกค้า ร้อยละ 90.4 ใช้วัตถุดิบในชุมชนที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการผลิต โดยไม่จำเป็นต้องซื้อวัตถุดิบจากภายนอก และร้อยละ 78.5 มีการพัฒนา เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

1.3 ด้านการเงินหรือเงินทุน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในด้านการการเงินหรือเงินทุน ได้แก่ ร้อยละ 91.0 มีการจัดบันทึกการเงินหรือบัญชี เท่ากันกับการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ รองลงมาคือ ร้อยละ 54.2 มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก และมีการระดมหุ้น มีการบันทึกและการทำรายการบัญชีรวมทั้งการเงินอย่างเป็นระบบ และมีการจ่ายเงินปันผลตรงเวลา ร้อยละ 53.7 53.7 และ 43.5 ตามลำดับ

1.4 ด้านแรงงาน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในด้านแรงงาน คือ ร้อยละ 70.6 แรงงานที่ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพียงพอ รองลงมาร้อยละ 70.1 แรงงานสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และร้อยละ 69.5 แรงงานของกลุ่มสามารถทดแทนกันได้เมื่อขาดแรงงานในการผลิต

1.5 ด้านการบริหารตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในด้านการบริหารตลาด คือ ร้อยละ 88.1 สินค้าของกลุ่มเป็นที่ต้องการของตลาดรองลงมาร้อยละ 82.5 สินค้าของกลุ่มมีเอกลักษณ์โดดเด่นสวยงามและสินค้าของกลุ่มมีจำหน่ายตลอดปีลูกค้าให้การยอมรับเรื่องคุณภาพ และความสวยงามของสินค้า และสินค้าของกลุ่มมียอดขายและเติบโตอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 80.2 76.3 และ 72.9 ตามลำดับ

1.6 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติในด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ 85.9 มีการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน รองลงมาร้อยละ 74.6 มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก และร้อยละ 45.2 มีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน

2. ประเด็นด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 83.7 มีการปฏิบัติตามประเด็นการบริหารวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการบริหารวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ ด้านสมาชิกกลุ่ม และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 94.9 ผู้นำมีการให้แนวทางการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ที่ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิกเท่ากับผู้นำของท่านมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องธุรกิจ รองลงมาร้อยละ 88.1 ผู้นำมีความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน และมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน) การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทิศทางและแผนการดำเนินงานและผู้นำมีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม ร้อยละ 85.9 84.7 และ 80.2 ตามลำดับ

2.2 ด้านสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 95.5 มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมาร้อยละ 92.7 มีการสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 62.7 มีการพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 37.3 มีการสร้างแรงจูงใจ เช่น เงินรางวัล ค่าล่วงเวลา

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 97.7 สมาชิกมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน รองลงมาร้อยละ 94.9 สมาชิกมีความสามัคคี สมาชิกพอใจกับสภาพแวดล้อม และบรรยากาศทั่วไปในที่ทำงาน เช่น เสียง แสงสว่าง ที่เหมาะสมและส่งเสริมให้ท่านทำงานอย่างสะดวกสมาชิกเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกสมาชิกร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกัน และสมาชิกรู้สึกมีความมั่นคง และพอใจกับเงินปันผลที่ได้รับ ร้อยละ 91.0 90.4 85.9 และ 62.7 ตามลำดับ

3. ประเด็นด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 83.7 มีการปฏิบัติตามประเด็นการสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คือ ร้อยละ 89.8 มีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมาร้อยละ 72.3 มีความร่วมมือกันของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และมีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรค

ของกลุ่มและเครือข่ายสร้างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาของเครือข่าย และดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ ร้อยละ 20.9 14.1 และ 7.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

n = 177

ระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0 ข้อ - 9 ข้อ (น้อยที่สุด)	-	-
10 ข้อ - 18 ข้อ (น้อย)	-	-
19 ข้อ - 27 ข้อ (ปานกลาง)	16	9.0
28 ข้อ - 36 ข้อ (มาก)	82	46.3
37 ข้อ - 45 ข้อ (มากที่สุด)	79	44.7

ต่ำสุด = 23 สูงสุด = 42
ค่าเฉลี่ย = 35.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.786

จากตารางที่ 4.8 ได้แบ่งระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ออกตามจำนวนข้อที่มีการปฏิบัติ จำนวน 45 ข้อ ตามประเด็นความเข้มแข็ง 3 ประเด็น คือ ประเด็นการจัดการวิสาหกิจชุมชน ประเด็นการบริหารวิสาหกิจชุมชน และประเด็นด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ 46.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 44.7 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 9.0 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วยปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน ปัญหาการบริหารวิสาหกิจชุมชน และปัญหาด้านเครือข่ายวิสาหกิจ ผลวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

n = 177

ประเด็นปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	มี ปัญหา (ราย)	ร้อย ละ	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
			น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
1. ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน								2.15	น้อย
1.1 ขาดการวางแผน กำหนดทิศทางการพัฒนา	55	31.1	30	20	5	-	-	1.55	น้อยที่สุด
1.2 การมอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ไม่ชัดเจน	11	6.2	5	5	1	-	-	1.64	น้อยที่สุด
1.3 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ	22	12.4	5	5	12	-	-	2.32	น้อย
1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ	29	16.4	4	12	10	3	-	2.07	น้อย
1.5 ขาดเงินทุนในการดำเนินงานวิสาหกิจ	51	28.2	2	12	30	5	2	2.82	ปานกลาง
1.6 การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ไม่เหมาะสม	23	13.0	3	12	8	-	-	2.22	น้อย
1.7 ขาดแคลนแรงงานของวิสาหกิจชุมชน	44	24.9	15	20	5	4	-	1.95	น้อย
1.8 มีปัญหาด้านการตลาดและการจำหน่ายสินค้า	42	23.7	2	10	10	11	9	3.36	ปานกลาง
1.9 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่เป็นที่น่าสนใจ	18	10.2	0	18	-	-	-	2.00	น้อย
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน								1.69	น้อย

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 177

ประเด็นปัญหาของการ ดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน	มี ปัญหา (ราย)	ร้อยละ	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
			น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
2.1 ผู้นำหรือคณะ บริหารวิสาหกิจชุมชน ขาดความสามารถ	27	15.3	0	17	10	-	-	2.37	น้อย
2.2 เป้าหมายหรือ แผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน	50	28.2	23	27	-	-	-	1.54	น้อยที่สุด
2.3 สมาชิกขาดการมีส่วนร่วม	41	23.2	23	18	-	-	-	1.44	น้อยที่สุด
2.4 ไม่มีการติดตาม ประเมินผล	24	13.6	0	24	-	-	-	2.00	น้อย
2.5 ขาดแรงจูงใจใน การร่วมกิจกรรม	20	11.3	18	2	-	-	-	1.10	น้อยที่สุด
3. ด้านเครือข่าย วิสาหกิจชุมชน								1.19	น้อยที่สุด
3.1 ขาดการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	43	24.3	38	5	-	-	-	1.12	น้อยที่สุด
3.2 ปัญหาการสร้างหรือขยายเครือข่าย วิสาหกิจชุมชน	29	16.4	20	5	4	-	-	1.45	น้อยที่สุด
3.3 ขาดการประชาสัมพันธ์และสร้าง การรับรู้	39	22.0	39	-	-	-	-	1.00	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.9 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้แบ่งปัญหาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน และด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 โดยมีปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการตลาดและการจำหน่ายสินค้า และขาดเงินทุนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และ 2.82 โดยที่มีปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชนในเรื่องวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ไม่เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่น่าสนใจ ขาดแคลนแรงงานของวิสาหกิจชุมชน การมอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ไม่ชัดเจน ขาดการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนา อยู่ในระดับน้อย

2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีปัญหาด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 โดยมีปัญหาผู้นำหรือคณะบริหารวิสาหกิจชุมชนขาดความสามารถ และปัญหาไม่มีการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 และ 2.00 โดยที่มีปัญหาเป้าหมายหรือแผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน สมาชิกขาดการมีส่วนร่วม และขาดแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีปัญหาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.19 โดยที่มีปัญหาการสร้างหรือขยายเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การขาดการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และขาดการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

1. **ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน** สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเสนอแนะว่าควรมีรูปแบบการจัดการที่ครบทั้งกระบวนการตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายโดยใช้แผนการผลิตและแผนการปฏิบัติงานควบคู่กันไปโดยเน้นการตลาดในการกำหนดแผนและทิศทางการดำเนินงาน จะทำให้ครอบคลุมกระบวนการจัดการวิสาหกิจชุมชนทั้งกระบวนการ

2. **ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน** เสนอแนะว่าการบริหารวิสาหกิจชุมชนนั้นประเด็นสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินการไปได้ไม่ติดที่ควรคือ ขาดความต่อเนื่อง เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์รับรู้ข่าวสาร และประเด็นที่สำคัญคือ การความคุ้นเคยของสมาชิกและอายุที่ต่างกันของสมาชิก ทำให้ขาดการประสานความร่วมมือที่ดี

3. ด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เสนอแนะว่าควรมีความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิก ตลอดจนชนิดสินค้าที่แตกต่างกันและระยะทางที่ไกล จึงทำให้การประสานงานในรูปแบบเครือข่ายทำได้ยาก

ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกในการการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

1. สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และตัดสินใจแก้ปัญหา
ร่วมกัน

2. ควรให้ความสนใจและแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้เป็นที่ประจักษ์

ข้อเสนอแนะต่อวิสาหกิจชุมชนในการการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

1. ต้องกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน

2. เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานหรือส่วนราชการในการการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

1. ควรเน้นถ่ายทอดความรู้และความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น

2. เจ้าหน้าที่ ควรร่วมเป็นพี่เลี้ยง แนะนำในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัว ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องแบบใดหรือทิศทางใด (เชิงบวกหรือเชิงลบ) กับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามมากหรือน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) รายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจ 4) จำนวนแรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน 5) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 6) ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยนำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร และตัวแปรตาม ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมาแสดง ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์

ที่	สัญลักษณ์และตัวแปร	\bar{X}	S.D.
ตัวแปรอิสระ			
1	$X_1 =$ อายุ (ปี)	56.36	10.456
2	$X_2 =$ ระดับการศึกษา(จำนวนปี)	8.07	1.259
3	$X_3 =$ จำนวนรายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (บาท)	27,463.28	35,349.072
4	$X_4 =$ จำนวนแรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน (จำนวนคน)	1.17	0.376
5	$X_5 =$ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก(จำนวนปี)	6.20	2.941
6	$X_6 =$ ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (คะแนน)	8.41	1.165
ตัวแปรตาม			
1	$Y_1 =$ ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี (จำนวนข้อที่มีการปฏิบัติ)	35.64	5.786

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตัวเอง (Multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุรายละเอียดดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ เมื่อตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี

ตัวแปร	Y_1	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
Y_1	1	-0.103	0.033	0.197"	-0.265"	-0.192'	-0.416"
x_1		1	-0.693"	-0.484"	-0.609"	0.434"	-0.045
x_2			1	0.371"	0.483"	-0.293"	-0.063
x_3				1	-0.498"	-0.359"	-0.026
x_4					1	0.429"	0.011
x_5						1	0.091
x_6							1

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีโดยวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปรในส่วนที่เหลือ และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร เข้าสมการคำนวณโดยวิธี Stepwise ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์พหุถดถอยตามกระบวนการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	P- Value
ค่าคงที่	4.395	20.255	0
1. รายได้จากการวิสาหกิจชุมชน (x_3)	3.089	2.066*	0.040
2. แรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน (x_4)	-0.502	-4.020**	0.000
R = .39 R ² = .152 SEE = 0.603 F = 10.327 Sig. of F = 0.000			

** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.12 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีพบว่า มีตัวแปร จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้จากการวิสาหกิจชุมชน และแรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีได้อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ สามารถเขียนสมการทำนายแนวโน้มความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีได้ดังต่อไปนี้

$$\text{จากสมการ } Y = a + b_4x_4 + b_2x_2$$

เมื่อ Y = ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี

a = ค่าคงที่

$b_1 \dots b_6$ = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม

X_4 = แรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน

X_3 = รายได้จากการวิสาหกิจชุมชน

เขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_1 = 4.935 + 3.089x_3 + (-0.502x_4)$$

ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว เข้าไปในสมการ ปรากฏว่าได้ค่า $F = 10.327$ Sig. of $F = 0.000$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เชิงพหุ (Coefficient of Multiple Determination, R^2) ปรากฏว่า R^2 มีค่าเท่ากับ .137 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด อธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรีของสมาชิก ได้ร้อยละ 13.7

ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือรายได้จากการวิสาหกิจชุมชนเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีซึ่งหมายถึง ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ สมาชิกที่มีรายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาก ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางตรงข้ามหรือทางลบ คือ แรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนมากทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งน้อยลง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรีผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญโดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1)เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี(2) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร (3) เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี(4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี(5) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี จำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งหมด 79 แห่ง จำนวน 1327 รายการหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 177 คน โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากรทั้งหมดของแต่ละวิสาหกิจชุมชน จำนวน 177 คน โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ มีคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย 4

ขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเชื่อมั่นของเนื้อหา (pretest) โดยวิธีสัมภาษณ์ ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรจำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha of coefficient) ในส่วนของเรื่อง (1) สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (3) ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.884 0.831 0.818 และ 0.841 ตามลำดับ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมด 177 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับและหาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) สภาพข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 60 – 69 ปี อายุเฉลี่ย 56.36 ปี ส่วนมากสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาของเกษตรกรส่วนมากจบระดับชั้นประถมศึกษา และประกอบอาชีพทางการเกษตร

2) สภาพข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 102,471.80 บาทต่อปี และมีรายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 27,463.28 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่ใช้แหล่งเงินทุนของตนเองในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวนแรงงานในครัวเรือนส่วนมาก 4 คน และมีจำนวนแรงงานที่ร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนส่วนมากจำนวน 1 คน

3) สภาพข้อมูลทางสังคม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสถานะภายในกลุ่มเป็นสมาชิก มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก 4 – 5 ปี ส่วนใหญ่เป็น

สมาชิกกลุ่มอื่นคือ เป็นลูกค้าธนาคารเกษตรและสหกรณ์ และส่วนใหญ่มีระดับขั้นการผลิตของวิสาหกิจชุมชนในระดับก้าวหน้า

1.3.2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

1) ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมเกี่ยวกับด้านการจัดการ ด้านการบริหาร และด้านการพัฒนาเครือข่าย อยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเนื้อหาด้านการจัดการมากที่สุด

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยการเยี่ยมกลุ่มมากที่สุดสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบมวลชน อยู่ในระดับน้อย แต่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับมาก

3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

1.3.3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

1) ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปผลการศึกษาปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีการบริหารงานภายในวิสาหกิจที่ดี และมีการวางแผนในการปฏิบัติงาน

(2) ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับแผนการตลาด โดยส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในชุมชน และมีการพัฒนาเครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อใช้ในการผลิต

(3) ด้านการเงินหรือการลงทุน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังขาดการวางแผนการใช้เงินทุนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิกครั้งหนึ่งมีการจดบันทึกและทำรายการบัญชีรวมทั้งการเงินอย่างเป็นระบบ และมีการระดมทุนและการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง

(4) ด้านแรงงาน พบว่า แรงงานที่ใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีเพียงพอในการดำเนินงาน และมีคุณภาพสามารถทดแทนกันได้เมื่อขาดแรงงานในแต่ละงาน

(5) ด้านการบริหารตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสินค้าที่ตรงตามความต้องการของตลาด มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นสวยงาม ทำให้ลูกค้ายอมรับในตัวสินค้า และมียอดขายที่พอใจ

(6) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก แต่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนที่ดี ทำให้ข้อมูลไม่อยู่ในรูปที่ใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร

2) ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปผลการศึกษาได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ พบว่า ผู้นำมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธุรกิจ มีภาวะของการเป็นผู้นำ ให้แนวทางการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำทำให้เกิดการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิก มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วม

(2) ด้านสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่ พร้อมทั้งมีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดี สมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แต่มีสมาชิกบางส่วนยังขาดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

(3) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน มีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่าย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องของการสร้างแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเครือข่าย และยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามแผน

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

1) ปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่สำคัญที่พบ คือปัญหาการขาดการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนา (ร้อยละ 55) รองลงมาคือ ปัญหาการขาดเงินทุนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน(ร้อยละ 51)

2) ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี พบว่า การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนยังขาดความต่อเนื่องทั้งด้านการผลิต การจำหน่าย ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ยังมีน้อย เนื่องจากขาดแผนการดำเนินงานที่ดี และวิสาหกิจชุมชนยังมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน

1.3.5 การทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีร้อยละ 35.6 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ 6ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ รายได้จากการวิสาหกิจชุมชนเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรีซึ่งหมายถึง ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ สมาชิกที่มีรายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาก ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางตรงข้ามหรือทางลบ คือ แรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนมากทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งน้อยลง

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.1.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมากเป็น เพศหญิง อายุเฉลี่ย 56.36 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเรจินิต พรหมสถิต (2549, น. 34) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 38.7 มีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี และวิภา ปักกาสาตั้ง (2552, น. 57) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในบางน้ำเปรี้ยว จังหวัด ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 51.71 ปี ผู้วิจัย อธิบายว่า เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเพศหญิงจะมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่าง ต่อเนื่องกว่าเพศชาย เนื่องด้วยเพศชายส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพทางการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลัก ของครอบครัว และมีช่วงอายุที่อยู่ในวัยแรงงานเหมาะสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน

2.1.2 สภาพข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ของ ครัวเรือนเฉลี่ย 102,471.80 บาทต่อปี และมีรายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 27,463.28 บาทต่อปี ส่วนใหญ่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะมีอาชีพหลักด้านการเกษตร โดยการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเป็นอาชีพรอง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานจังหวัดสระบุรี, (2559) รายงาน เกี่ยวกับผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐาน ปี 2561 เกี่ยวกับรายได้ ของประชาชน จังหวัดสระบุรี มีรายได้บุคคลเฉลี่ย 102,365.91 บาทต่อคนต่อปี แหล่งรายได้ ครัวเรือนเฉลี่ยมาจากอาชีพหลัก 257,103.74 บาท/ปีและอาชีพรอง 18,031.15 บาท/ปี ผู้วิจัย อธิบายว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักด้านการเกษตรอยู่แล้ว โดยพึ่งพาการค้ารายชีพ จากรายได้หลัก แต่เข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเป็นอาชีพรองหรืออาชีพเสริมทำให้รายได้ที่มาจาก การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่ารายได้ที่มาจากอาชีพหลัก ทำให้การหารายได้จากการ ดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญน้อย

2.1.3 สภาพข้อมูลพื้นฐานทางสังคม พบว่า พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สอดคล้องกับ ดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 116) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้วิจัยอธิบายว่าวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เริ่มจากการเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เริ่มต้นจากการผลิตสินค้าจนพัฒนา ยกระดับเป็นวิสาหกิจชุมชน แต่ยังคงเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดำเนินกิจกรรมควบคู่ไปด้วย

2.2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

2.2.1 ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมเกี่ยวกับด้านการจัดการ ด้านการบริหาร และด้านการพัฒนาเครือข่ายอยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเนื้อหาด้านการจัดการมากที่สุด โดยวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากแต่ละอำเภอจากมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนโดยตรง มีการติดตามเยี่ยมเยียนกลุ่มอยู่เป็นประจำ ถึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สัญญา เคนาภูมิ, (2558) ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน พบว่าวิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนาโดยตลอดต่อเนื่องตั้งแต่มีพระราชบัญญัติก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้รับการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดความเข้มแข็ง และวิสาหกิจชุมชนมีความคล่องตัวและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบรายบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยการเยี่ยมกลุ่มมาก ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบมวลชนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแตกต่างกับ สุดารัตน์ แซ่มเงิน (2560) ได้ศึกษาปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ด้านการสนับสนุนพบว่า ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จากโทรทัศน์ และการเข้ารับฝึกอบรมของแต่ละช่องทางมากที่สุดแต่ในการศึกษาวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบบสื่อออนไลน์อยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะสื่อออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลกับคนส่วนมาก และเข้าถึงได้ง่าย

3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับ ปลื้มใจ และชาญวิทย์ (2560) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตอาหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ

คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้การจัดทำแผนการดำเนินงานโครงสร้างการบริหารงานที่ยังไม่ชัดเจน

2.3 ปัจจัยความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

2.3.1 ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปผลการศึกษาปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีการบริหารงานภายในวิสาหกิจที่ดี และมีการวางแผนในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับ วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคามพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่การกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานที่ชัดเจน สมาชิกกระบวนการดำเนินงานกิจกรรม ความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การบริหารจัดการและปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

2) ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับแผนการตลาด โดยส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในชุมชน และมีการพัฒนาเครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อใช้ในการผลิต แต่ส่วนใหญ่ยังขาดมาตรฐานในการผลิต และมาตรฐานของสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ กษมาพร พวงประยงค์ (2556) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงครามมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก การจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตที่มากที่สุด คือ กลุ่มมีการจัดสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ สอดคล้องกับ เสรีพงศ์พิศ และคณะ (2544) กล่าวว่า ควรกำหนดมาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของตนให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ให้บริการ

3) ด้านการเงินหรือการลงทุน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังขาดการวางแผนการใช้เงินทุนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิกครั้งหนึ่งมีการจดบันทึกและทำรายการบัญชีรวมทั้งการเงินอย่างเป็นระบบ และมีการระดมหุ้นและการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับ กษมาพร พวงประยงค์ (2556, น. 113) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านเงินทุนสมาชิกมีความเห็นชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการจัดการวิสาหกิจด้านเงินทุนมากที่สุด คือ การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มอย่างเป็นธรรม ทำให้เกิดความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

4) *ด้านแรงงาน* พบว่า แรงงานที่ใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีเพียงพอในการดำเนินงาน อาจเป็นเพราะการดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการรวมกลุ่มทำให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารจัดการ สมาชิกไม่ยอมมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ ขจรเกียรติ บัวศรี (2530, น. 89) ได้ศึกษาลักษณะบางประการในการทำให้กิจกรรมรวมกลุ่มประสบความสำเร็จ โดยขึ้นอยู่กับสมาชิก โดยเฉพาะความสามัคคี การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อกัน ในส่วนของปัญหา พบว่า ปัญหาจากตัวสมาชิกเองไม่เข้าใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ความไม่ยุ่งยาก ความไม่ยอมเสียกำลังทรัพย์ ซึ่งทำให้การรวบรวมสมาชิกเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะผู้บริหารกลุ่มที่ดีจะหายาก

5) *ด้านการบริหารตลาด* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสินค้าที่ตรงตามความต้องการของตลาด มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นสวยงาม ทำให้ลูกค้ายอมรับในตัวสินค้า และมียอดขายที่พอใจ สอดคล้องกับ กษมาพร พวงประยงค์ (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การทำแผนวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการเข้าหาแหล่งเงินทุนการบริหารจัดการตลาด การสร้างความแตกต่างและการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้า และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการ

6) *ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก แต่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนที่ดี ทำให้ข้อมูลไม่อยู่ในรูปที่ใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควรสอดคล้องกับ รัชณี รูปหล่อ และคณะ (2552, น.168) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน. ที่กล่าวถึงปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนก็ยังมีจุดอ่อน คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การตลาด ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.3.2 ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปผลการศึกษาได้เป็น 3

ด้าน ได้แก่

1) *ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ* พบว่า ผู้นำมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธุรกิจ มีภาวะของการเป็นผู้นำ ให้แนวทางการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำทำให้เกิดการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิก มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐพล และคณะ (2560) ที่พบว่าตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด

ฉะเชิงเทรา คือด้านผู้นำ และสอดคล้องกับ วิทยา (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานที่ชัดเจน สมาชิกกระบวนกรดำเนินกิจกรรม ความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การบริหารจัดการและปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

2) *ด้านสมาชิกกลุ่ม* พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่ พร้อมทั้งมีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดี สมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แต่มีสมาชิกบางส่วนยังขาดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3) *ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก* พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน มีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.3.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่าย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องของการสร้างแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเครือข่าย และยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามแผน

2.4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

2.4.1 ปัญหา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะปัญหาขาดการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยปัญหาขาดเงินทุนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนนั้น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งจากภาครัฐหรือเอกชนได้เท่าที่ควร ส่วนใหญ่ทุนที่ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะเป็นทุนของตนเองในการดำเนินกิจกรรม ในส่วนปัญหาการขาดแคลนแรงงานพบว่า ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีแรงงานเข้าร่วมเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.17 ราย แต่มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.99 ราย ซึ่งข้อค้นพบในการวิจัยดังกล่าวทำให้เห็นว่าแรงงานในครัวเรือนบางส่วนต้องดำเนินกิจกรรมในด้านอาชีพหลักของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ในส่วนแรงที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนนั้นจะเป็นลักษณะของอาชีพรอง ปัญหาการตลาดและการจำหน่ายสินค้า พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบางส่วนมีปัญหาและอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ที่ผลิตสินค้าออกมานั้นมีตลาดรองรับมากพอสมควร ทั้งตลาดภายในและภายนอก

จังหวัด แต่อย่างไรก็ตามยังมีวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากขาดการวางแผนในการผลิต และแผนในการพัฒนาวิสาหกิจดังกล่าวมาข้างต้น

2.4.2 ข้อเสนอแนะ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะในด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนว่า ควรมีรูปแบบการจัดการที่ครบทั้งกระบวนการตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายโดยใช้แผนการผลิตและแผนการปฏิบัติงานควบคู่กันไปโดยเน้นการตลาดในการกำหนดแผนและทิศทางการดำเนินงาน จะทำให้ครอบคลุมกระบวนการจัดการวิสาหกิจชุมชนทั้งกระบวนการ ในส่วนด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนนั้นประเด็นสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินการไปได้ไม่ดีเท่าที่ควรคือ ขาดความต่อเนื่อง เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์รับรู้อาสาสมัคร และความคุ้นเคยของสมาชิกและอายุที่ต่างกันของสมาชิกทำให้ขาดการประสานความร่วมมือที่ดีวิสาหกิจชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือ สามัคคี และมีกิจกรรมอื่นๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่สมาชิก

2.4.3 แนวทางในการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี แนวทางในการปรับปรุงพัฒนา คือ สร้างแรงจูงใจในการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจที่ชัดเจน และเป็นแผนการพัฒนาที่เกิดจากการวางแผนร่วมกันของสมาชิกทุกคนในวิสาหกิจชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาครัฐ และเอกชน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างจริงจัง เพื่อสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากการประกอบกิจการ เพื่อเป็นรายได้สู่สมาชิกและวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็ง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี ตลอดจนได้ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเข้มแข็งข้อเสนอแนะในการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเข้มแข็ง

3.1.1 จากการศึกษาวิจัยพบว่า รายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี ดังนั้น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรีให้เกิดความ

เข้มแข็ง จึงต้องมีเป้าหมายในการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ควรคำนึงถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดรายได้เป็นหลัก ตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงระบบตลาด

3.1.2 จากการศึกษาวิจัยพบว่า แรงงานที่เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งน้อยลงเนื่องจากแรงงานที่เพิ่มขึ้นทำให้การบริหารจัดการยากขึ้นหากต้องการเพิ่มจำนวนแรงงานในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ก็ต้องเพิ่มการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1) จากการศึกษาวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบางส่วนยังขาดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเครือข่ายวิสาหกิจ จึงจะนำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน

2) จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงมากที่สุด จึงควรอาศัยช่องทางสื่อออนไลน์ในการ แสวงหาความรู้ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการติดต่อสื่อสารภายในและภายนอก

3.2.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงมากที่สุด เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ทำการวิจัยนั้น มีความสามารถในการเข้าถึงสื่อประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์อยู่ในระดับมาก จึงควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมในรูปแบบสื่อออนไลน์มากขึ้น

2) จากการศึกษาวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณจากภาครัฐหรือเอกชนเท่าที่ควร มีการเข้าถึงในระดับน้อย จึงควรหาแนวทางในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ให้มีโอกาสเข้าถึงมากขึ้น

3) จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงมากที่สุด และมีความสามารถใช้สื่อออนไลน์ หน่วยงานของภาครัฐควรสนับสนุนให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนนำเทคโนโลยีมาใช้ในเรื่องช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ จ่ายเงินแบบออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย สะดวกรวดเร็วและตามความต้องการของผู้ซื้อในตลาดปัจจุบัน

4) จากการศึกษาวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน ขาดการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนา หน่วยงานภาครัฐควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของ

แผนยุทธศาสตร์และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผนยุทธศาสตร์และเครือข่ายอยู่ในระดับน้อย

3.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษาวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนขาดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้น้อย รัฐบาลควรเป็นสื่อกลางเพื่อจัดหากองทุนหรือแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำให้กับสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนที่มีเงินทุนน้อยสามารถหาแหล่งทุนในการพัฒนาสินค้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้

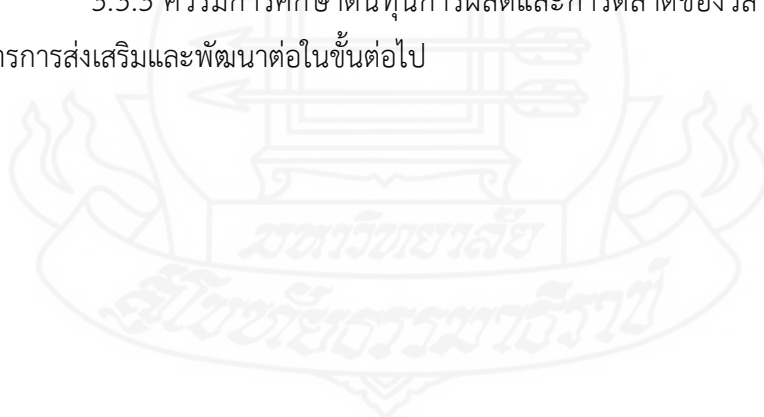
2) จากการศึกษาวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนที่ศึกษาวิจัยนั้นมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก และสมาชิกมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน จึงควรกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อยอดให้ยกระดับไปสู่ตลาดต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายต่อไป

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรทำการศึกษาถึงแหล่งที่มาของรายได้ของวิสาหกิจชุมชนว่าสามารถพัฒนาหรือหารายได้นอกเหนือจากการจำหน่ายสินค้า เนื่องจากการศึกษาวิจัยพบว่า รายได้ต่อการค้าดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน

3.3.2 ควรทำการศึกษาถึงผลตอบแทนในการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบกับกิจกรรมหลัก เพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาตามพื้นฐานที่เป็นอยู่จริง

3.3.3 ควรมีการศึกษาต้นทุนการผลิตและการตลาดของวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาต่อในขั้นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548) *ข้อควรรู้ เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เอกสารเผยแพร่* (พิมพ์ครั้งที่ 1)
- กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2549). *วิสาหกิจชุมชนหนทางพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน*
- กษมาพร พวงประยงค์ นพพร จันทน์นำชู (2556) “แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม” *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัยปีที่ 5 ฉบับที่ 1*
- กรณิศ เชื้อศิริถาวร. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอกุดจับจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กัญญาณอน อินทว้าง สุพจน์ อินทว้าง และอภิชาติวรรณภีระ. (2554).*การจัดการวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ขจรเกียรติ บัวศรี. (2530) ลักษณะบางประการทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลุ่มธุรกิจเกษตร ของกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ . มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ.
- จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา. (2556). *ตัวแบบการจัดการเพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์วิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม.วารสารคุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์(ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*,3 (2), 46.
- ญานิศ สานอินตา. 2547. การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มเครือข่ายสิ่งทอ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ดาวใจ ดอกไม้คลี่. (2556). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอน้ำใส นิคม จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548, 18 มกราคม).ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร . (2558). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- นพภรณ์ กลีบแก้ว. (2555) *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอกีเขยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- นิพนธ์ ขาวกลีบ. (2545) *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2544). “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการ สอนชุดการวิจัยเพื่อพัฒนา เล่มที่2(หน่วยที่9) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ปลื้มใจ ไพจิตร และชาญวิทย์ ทองโชติ (2560) กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูป และผลิตอาหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี วารสารวิทยาการจัดการ ปี ที่ 4 ฉบับที่ 2 (2560) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- เดชวิทย์ นิลวรรณและทิพย์พฐ์ กฤษสุนทร. (2557). *กระบวนการและกลยุทธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนการวิจัยแห่งชาติ (สกว.)
- ถาวร ชูพล และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการ พึ่งตนเอง กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรังสูง ตำบลปากพลี อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. กรมส่งเสริมการเกษตร
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556) *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขต ลุ่มทะเลสาบสงขลา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์:สงขลา.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนครอุทิศ สังขรัตน์ “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา” *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์สถาบันสันติ ศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่* หน้า 97
- ฉันทย์ เจียรกุล. (2557). ปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC. *วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, 34 (1), (31)
- ฉัญญ์วี ธนศิริพูลภัทร์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์/Thesis 2555. ไม่ได้ตีพิมพ์
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2546). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. (พิมพ์ครั้งที่ 9). ขอนแก่น โครงการจัดตั้งมูลนิธิชุมชนเข้มแข็ง.
- มณเฑียร โรหิตเสถียร. (2549). การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าใน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549) *สภาพและการดา เนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก* วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี
- รัชนี้ รูปหล่อ และคณะ. (2552). *แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน*. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- เริงจิตร พรหมสถิต. (2549) *ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดระยอง* . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- วิทยาจันทะวงศ์ศรี (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต)*
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิภา ปักกาสาตั้ง (2552) *ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา*วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี
- ศิริลักษณ์ ศรีสังข์งาม. (2550) *ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี* . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ศิภา พิทักษ์ศานต์ (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่*. สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- สุปราณี ระวังดี เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558) *การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดยโสธร* *แก่นเกษตร 43 ฉบับพิเศษ 1 2558*
1001
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศและสุภาส จันทรหงส์. (2548). *ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร:ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สมิตรา อภิชัย. (2549). *ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานจังหวัดสระบุรี 2561 แผนพัฒนาจังหวัดสระบุรี (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน
สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2563 <http://www.saraburi.go.th>

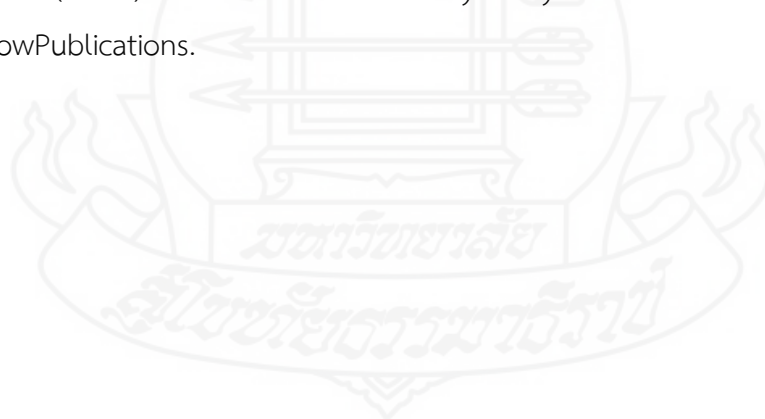
เสรี พงศ์พิศ (2557). ประเทศไทยเดินทางด้วยวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2563,
จาก <http://www.phongphit.com>

แสงเดือน พงษาชัย. (2550) *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สัญญา เคนาภูมิ 2558. "แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนใน เขตพื้นที่จังหวัด
มหาสารคาม *วารสารวิชาการแพรวามหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์* ปีที่ 2 ฉบับที่ 3: กันยายน -
ธันวาคม 2558

อริญชยา อุดลย์เดช และ พรรณนา ไวกกุล. (2555). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด
บ้านช่องโค้งเรือง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมวิชาการ
แห่งชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9, 2087-2094.*

Taro Yamane(1973).*Statistics: An Introductory Analysis*.3rdEd.NewYork.Harper and
RowPublications.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิจัย

แบบสัมภาษณ์เลขที่

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2563

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จังหวัดสระบุรี

.....

คำชี้แจงผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. อายุของท่านในปัจจุบัน ปี (6 เดือนขึ้นไป นับเป็น 1 ปี)

3. สถานภาพสมรส

3.1 โสด

3.2 สมรส

3.3 หม้าย/ หย่าร้าง

4. ระดับการศึกษา

4.1 ประถมศึกษา

4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น

4.3 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

4.4 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

4.5 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4.6 อื่นๆระบุ.....

5.อาชีพ

1. ประกอบการเกษตร

2. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

3. รับจ้างทั่วไป

4. ประกอบธุรกิจการค้า

5. พนักงานบริษัท

6. อื่นๆ(ระบุ)

1.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

1) รายได้ของครัวเรือน

รายได้จากการประกอบอาชีพเป็นเงิน.....บาท/ปี

รายได้จากการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเป็นเงิน.....บาท/ปี

2) แหล่งเงินทุน

1. ไม่มี
2. มี 2.1 กองทุนหมู่บ้าน
 2.2 สหกรณ์การเกษตร
 2.3 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
 2.4 เงินทุนนอกระบบ
 2.5 อื่นๆ (ระบุ)

3) จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป)ร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน.....คน

1.3 ข้อมูลทางสังคม

1) สถานะภายในกลุ่ม

1. ประธาน 2. รองประธาน 3. เลขานุการ
 4. เภรัญญิก 5. ประชาสัมพันธ์ 6. คณะกรรมการกลุ่ม
 7. สมาชิก

2) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....ปี(เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3) การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. กลุ่มเกษตรกร 2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
 3. สหกรณ์การเกษตร 4. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 5. กลุ่มลูกค้าธ.ก.ส. 6. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 7. อื่นๆ (ระบุ)

4) ประเภทระดับขั้นการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

1. ระดับครอบครัว สินค้าที่ผลิต คือ.....
 2. ระดับชุมชน สินค้าที่ผลิต คือ.....
 3. ระดับเครือข่าย สินค้าที่ผลิต คือ.....

ตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

2.1 ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน/แหล่งความรู้เกี่ยวกับ

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. เนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน					
1.1 ด้านการจัดการ					
1.1.1 ด้านการผลิตสินค้า/บริการ					
1.1.2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์					
1.1.3 ด้านการจัดทำบัญชี					
1.2 ด้านการบริหาร					
1.2.1 การบริหารสมาชิก					
1.2.2 การบริหารตลาด					
1.2.3 การวางแผนการดำเนินงาน					
1.3 ด้านการพัฒนาเครือข่าย					
1.3.1 เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน					
1.3.2 การจัดการเครือข่าย					
1.3.3 การขยายเครือข่าย					
2. วิธีการที่ได้รับส่งเสริมเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน					
2.1 แบบรายบุคคล					
2.1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยการเยี่ยมกลุ่ม					
2.1.2 การติดต่อพูดคุยผ่านทางโทรศัพท์					
2.1.3 การติดต่อโดยตรงกับสำนักงานเกษตร จังหวัด/อำเภอ					
2.1.4 ประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่ม					
2.1.5 ผู้นำท้องถิ่น					

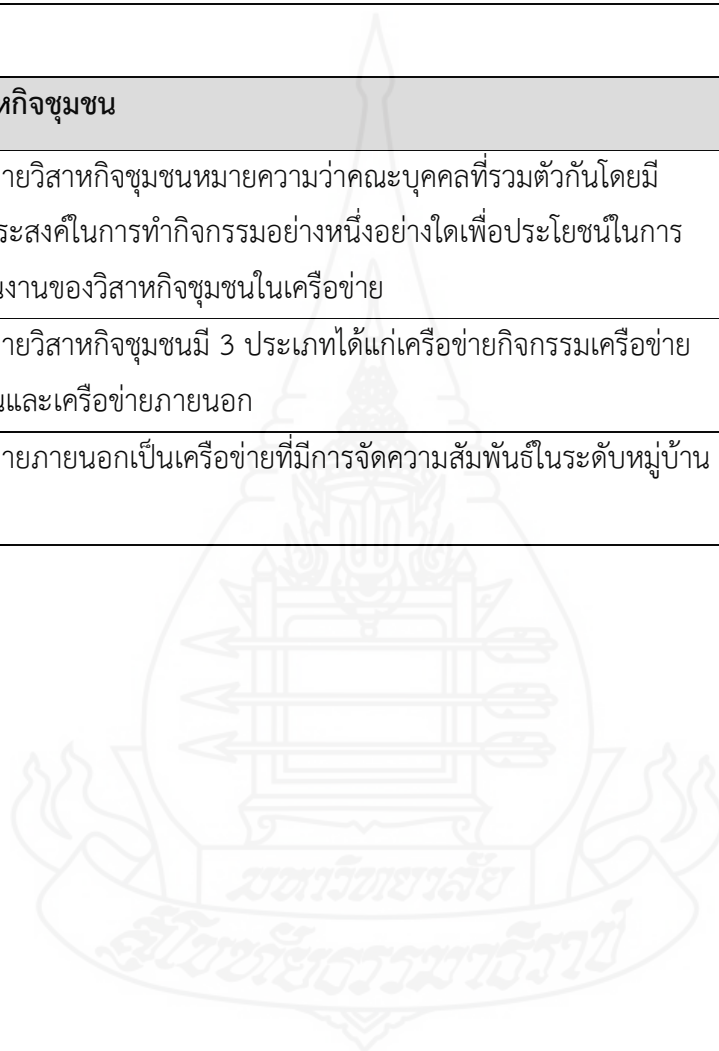
ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2 แบบรายการกลุ่ม					
2.2.1 เข้าร่วมการฟังบรรยาย/ฝึกอบรม/สัมมนา					
2.2.2 เข้าร่วมการศึกษาดูงาน					
2.2.3 เข้าร่วมการสาธิต					
2.3 แบบมวลชน					
2.3.1 วิทยุกระจายเสียง					
2.3.2 โทรทัศน์					
2.3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
2.3.4 นิทรรศการ					
2.4 สื่อออนไลน์					
2.4.1 Google					
2.4.2 YouTube					
2.4.3 Facebook					
2.4.4 Line					
3. การได้รับการสนับสนุนจากภายนอก					
3.1 การสนับสนุนจากภาครัฐ					
3.1.1 ภาครัฐสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ					
3.1.2 ภาครัฐสนับสนุนความรู้/องค์ความรู้/ อบรม/ศึกษาดูงาน					
3.1.3 ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ/โครงการ					
3.2 การสนับสนุนจากภาคเอกชน					
3.2.1 สนับสนุนด้านการตลาด					
3.2.2 สนับสนุนเงินทุน					

2.2 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ข้อความต่อไปนี้หากคิดว่าถูกโปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ในช่องถูกหากคิดว่าผิดโปรดใส่เครื่องหมาย (X) ในช่องผิดตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

ที่	หัวข้อ	ถูก	ผิด
ข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน			
1	วิสาหกิจชุมชนหมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน		
2	ทุนของชุมชนมีทั้งทุนที่เป็นเงินและทุนที่ไม่เป็นเงิน		
3	วิสาหกิจชุมชนเน้นในเรื่องให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้เท่านั้น		
4	วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมายความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน		
5	วิสาหกิจชุมชนเน้นที่การประกอบการเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด		
6	วิสาหกิจชุมชนเน้นวิธีการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน		
ประเภทของวิสาหกิจชุมชน			
1	วิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลักได้แก่วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานวิสาหกิจชุมชนพัฒนาและวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า		
2	วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานคือวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเองแบบพอเพียงผลิตเพื่อการกินการใช้ในครอบครัวหรือในท้องถิ่น		
3	วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ การผลิตได้มาตรฐานสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้		
ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชน			
1	ตลาดสินค้าวิสาหกิจชุมชนจะแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับคือตลาดภายในชุมชนตลาดภายนอกชุมชนและตลาดเครือข่าย		
2	ตลาดภายในชุมชนจะเป็นการผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคเพื่อใช้ในชีวิตรประจำวัน		

ที่	หัวข้อ	ถูก	ผิด
ข้อมูลพื้นฐานวิสาหกิจชุมชน			
3	ตลาดภายนอกชุมชนหากมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ดี มีคุณภาพสามารถจะพัฒนานำออกจำหน่ายแข่งขันสู่ตลาดภายนอกต่อไป		
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน			
1	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหมายความว่าคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย		
2	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมี 3 ประเภทได้แก่เครือข่ายกิจกรรมเครือข่าย ภายในและเครือข่ายภายนอก		
3	เครือข่ายภายนอกเป็นเครือข่ายที่มีการจัดความสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้าน ตำบล		

ตอนที่ 3 ข้อมูลความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนด

ประเด็นความเข้มแข็ง	การปฏิบัติ	
	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
1.การจัดการวิสาหกิจชุมชน		
1.1. ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน		
1.1.1 การแบ่งฝ่ายกันทำงานอย่างชัดเจน		
1.1.2 มีการบริหารจัดการที่ดี		
1.1.3 มีแผนปฏิบัติการโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม		
1.2 ด้านการผลิต		
1.2.1 มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการขาย และความต้องการของลูกค้า		
1.2.2 ใช้วัตถุดิบในชุมชนที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการผลิต โดยไม่จำเป็นต้องซื้อวัตถุดิบจากภายนอก		
1.2.3 มีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต		
1.3 ด้านการเงินหรือเงินทุน		
1.3.1 มีการวางแผนการใช้เงินทุนที่เพียงพอต่อการใช้ในการดำเนินงาน		
1.3.2 มีการจ่ายเงินปันผลตรงเวลา		
1.3.3 มีการบันทึกและทำการรายการบัญชีรวมทั้งการเงินอย่างเป็นระบบ		
1.3.4 การระดมหุ้น		
1.3.5 การจดบันทึกการเงินหรือบัญชี		
1.3.6 การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์		
1.3.7 การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก		
1.4 ด้านแรงงาน		
1.4.1 แรงงานที่ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพียงพอ		
1.4.2 แรงงานสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ		
1.4.3 แรงงานของกลุ่มสามารถทดแทนกันได้เมื่อขาดแรงงานในการผลิต		

ประเด็นความเข้มแข็ง	การปฏิบัติ	
	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
1.5 ด้านการตลาด		
1.5.1 สินค้าของกลุ่มเป็นที่ต้องการของตลาด		
1.5.2 สินค้าของกลุ่มมีจำหน่ายตลอดปี		
1.5.3 สินค้าของกลุ่มมีเอกลักษณ์โดดเด่นสวยงาม		
1.5.4 ลูกค้ำให้การยอมรับเรื่องคุณภาพ และความสวยงามของสินค้า		
1.5.5 สินค้าของกลุ่มมียอดขายและเติบโตอย่างต่อเนื่อง		
1.6 การจัดการความรู้และข้อมูล		
1.6.1 การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน		
1.6.2 มีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน		
1.6.3 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกเครือข่าย และบุคคลภายนอก		
2. การบริหารวิสาหกิจชุมชน		
2.1 ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการ		
2.1.1 ผู้นำมีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม		
2.1.2 ผู้นำมีการให้แนวทางการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ที่ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีระหว่างสมาชิก		
2.1.3 ผู้นำของท่านมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องธุรกิจ		
2.1.4 มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน)		
2.1.5 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทิศทางและแผนการดำเนินงาน		
2.1.6 ความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน		
2.2 ด้านสมาชิกกลุ่ม		
2.2.1 การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
2.2.2 การพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		

ประเด็นความเข้มแข็ง	การปฏิบัติ	
	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
2.2.3 การสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
2.2.4 การสร้างแรงจูงใจ เช่น เงินรางวัล ค่าล่วงเวลา		
2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม		
2.3.1 สมาชิกมีความสามัคคี		
2.3.2 สมาชิกเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก		
2.3.3 สมาชิกรู้สึกมีความมั่นคง และพอใจกับเงินปันผลที่ได้รับ		
2.3.4 สมาชิกพอใจกับสภาพแวดล้อม และบรรยากาศทั่วไปในที่ทำงาน เช่น เสียง แสงสว่าง ที่เหมาะสมและส่งเสริมให้ทำงานอย่างสะดวก		
2.3.5 สมาชิกมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน		
2.3.6 สมาชิกร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกัน		
3. กิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่าย		
3.1 มีความร่วมมือกันของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย		
3.2 มีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน		
3.3 วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคของกลุ่มและเครือข่าย		
3.4 สร้างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาของเครือข่าย		
3.5 ดำเนินกิจการตามแผนยุทธศาสตร์		

ประเด็นปัญหา	มี ปัญหา	ไม่มี ปัญหา (0)	ระดับปัญหา					ข้อเสนอแนะ
			มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
4. อื่นๆ								
4.1.....								
4.2.....								
4.3.....								

ข้อเสนอแนะ

1. ต่อสมาชิก

.....

.....

.....

2. ต่อวิสาหกิจชุมชน

.....

.....

.....

3. ต่อหน่วยงาน

.....

.....

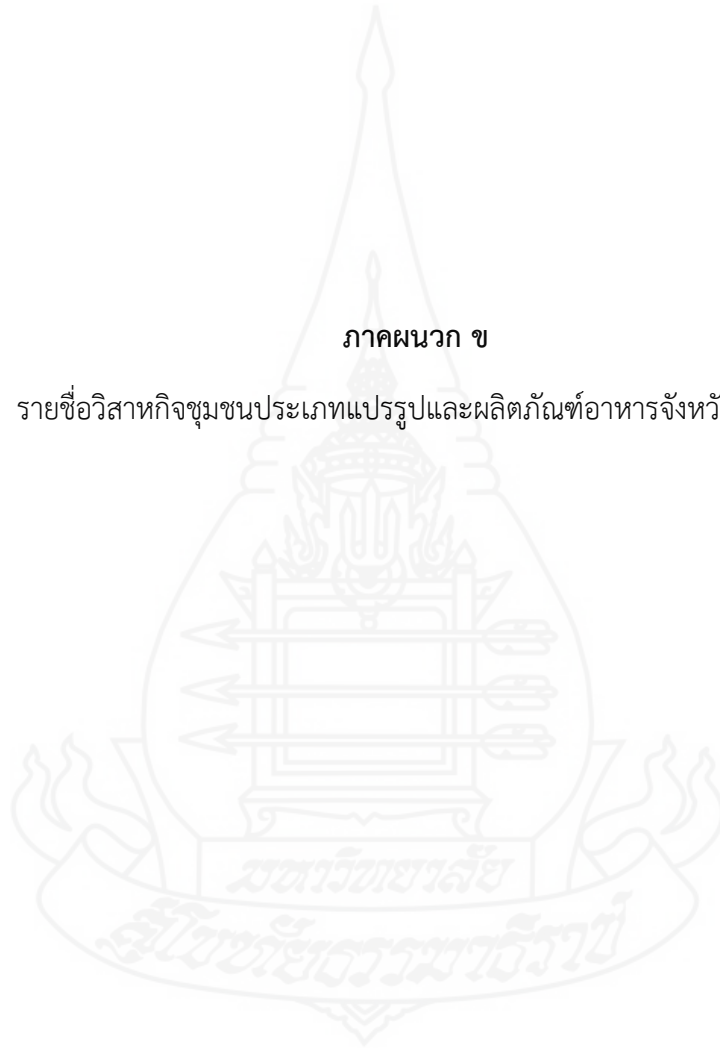
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างดี

นายอนุวัฒน์ คงสว่าง (ผู้วิจัย)

ภาคผนวก ข

รายชื่อวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี

ลำดับที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	สินค้า/บริการ	ผลการประเมิน
1	วิสาหกิจชุมชนประดิษฐ์ดอกไม้และของชำร่วยบ้านโคกสะอาด	ดอกไม้ประดิษฐ์ ของชำร่วย	ดี
2	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวเรือง	ถั่วกรอบแก้ว กล้วยอบม้วน หมูกรอบสามรส น้ำพริกเผา ขนมดอกจอก ขนมทองม้วน	ดี
3	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรห้วยเหนือ	น้ำพริก	ปานกลาง
4	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขนมไทยหมู่ 2 ตำบลดาวเรือง	ขนมไทยต่างๆ เช่น ข้าวตอก ถั่วเคลือบ	ปานกลาง
5	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านขนมหวานหมู่ที่ 9 ตำบลหนองโน	ขนมชั้น ขนมหม้อ แกง ขนมปัง เม็ด ขนุน ทองหยอด	ดี
6	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเลี้ยงเห็ดเศรษฐกิจบ้านหนองปลาไหล	แปรรูปเห็ด	ปานกลาง
7	วิสาหกิจชุมชนขนมเทียนแก้วบ้านป่าสัก	ขนมเทียนแก้ว	ดี
8	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งประดิษฐ์หัตถกรรมชุมชนแก่งขนุน	สิ่งประดิษฐ์ หัตถกรรม	ปานกลาง
9	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาหารคาวหวาน	รับทำอาหาร สำเร็จรูป	ปานกลาง
10	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่	แปรรูปข้าว	ปานกลาง
11	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองผักบุ้ง	ถั่วทอดสมุนไพร ปลากรอบสมุนไพร	ปานกลาง
12	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทับกวาง	น้ำพริก	ปานกลาง
13	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเตาปูน	น้ำพริก	ปานกลาง
14	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่า	กล้วยเบรคแตก	ปานกลาง
15	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงลูกโคขุนทับกวาง	แปรรูปโคขุน	ปานกลาง

(ตารางต่อ)

ลำดับที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	สินค้า/บริการ	ผลการประเมิน
16	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสีทาใต้	เครื่องจักสาน	ปานกลาง
17	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะต้นกล้าตำบลข้าฝักแพว	เพาะต้นกล้า	ปานกลาง
18	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขอนแก่น	ทอผ้า	ปานกลาง
19	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูปอาหาร	แปรรูปอาหาร	ปานกลาง
20	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองจิวผา	น้ำพริก	ปานกลาง
21	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรห้วยน้อย	กล้วยสามรส	ปานกลาง
22	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีบ้านธาตุใต้	กล้วยสามรส กล้วยกรอบเค็ม	ปานกลาง
23	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออกและแปรรูปบ้านพระพุทธรักษา	แปรรูปมะม่วง มะม่วงส่งออก	ปานกลาง
24	วิสาหกิจชุมชนไทยกรีนออยล์	น้ำมันพืช ผลไม้แปรรูป	ปานกลาง
25	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มชุมชนหลวงไกรหมู่ 3	เครื่องแกง ไหมพรม	ปานกลาง
26	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรโปรงค่าพัฒนา		ปานกลาง
27	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเพชรไผ่ทอง	ข้าวหลาม	ปานกลาง
28	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพทำปลาร้าบ้านหนองปลิง	ทำปลาร้า ทำน้ำปลา	ปานกลาง
29	วิสาหกิจชุมชนพรหมเช็ดเท้า	ทำพรหมเช็ดเท้า	ปานกลาง
30	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีภูมิปัญญาท้องถิ่นหนองโรง	มะนาวดอง น้ำปลาบูดู	ปานกลาง
31	วิสาหกิจชุมชนขนมจีบ-ซาลาเปาวรรณเพ็ญ (บ้านหัวเขว้า ห้วยขมิ้น)	ขนมจีบ-ซาลาเปา	ปานกลาง
32	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเอโกะ	ผลไม้กรอบ	ดี
33	วิสาหกิจชุมชนผลไม้แปรรูปตำบลไผ่ต่า	ผลไม้แปรรูป	ดี
34	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรห้วยทราย	แปรรูปผลผลิต เกษตร	ปานกลาง

(ตารางต่อ)

ลำดับที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	สินค้า/บริการ	ผลการประเมิน
35	วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพบ้านคลองสิบลำธารชุมชน พอเพียง	แปรรูปปลา	ปานกลาง
36	วิสาหกิจชุมชนริมคลองห้าหมู่ที่ 2	แปรรูปปลา	ปานกลาง
37	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพแปรรูปเห็ดตำบลโคกแย้	เห็ดทอดสมุนไพร แหนมเห็ด	ดี
38	วิสาหกิจชุมชนไพศาลหมูทุบ	หมูทุบ	ปานกลาง
39	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองโพธิ์	พรหมเช็ดเท้า	ปานกลาง
40	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำขนมบ้านสมานมิตร	ทำขนมไทย	ปรับปรุง
42	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองสรวง	ข้าวแต่น้ำแดงโม	ดี
43	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ปายาง	น้ำพริก	ดี
44	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปายาง	น้ำพริก	ดี
45	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาน้อยจอมสวรรค์	แปรรูปเห็ด	ปานกลาง
47	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรม่วงหวานร่วมใจ	แปรรูปข้าว	ดี
48	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโก	หมวกจากยางพารา	ดี
49	วิสาหกิจชุมชนกระหึ่มบ้านหมอ	กระหึ่ม	ดี
50	วิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบผักหวาน	ข้าวเกรียบผักหวาน	ดี
51	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านแปรรูปเผือกหอม	แปรรูปเผือกหอม	ดี
52	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนทอง	น้ำนมข้าวโพด ข้าวเกรียบ	ดี
53	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลาอย่างหางชะโด	ปลา	ปานกลาง
54	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านกลับ	กุนเชียงปลา กุนเชียงหมู	ดี
55	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรธารเกษม	น้ำพริก	ปานกลาง
56	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพุดำงาน	กล้วยกวน ข้าวเกรียบ	ดี
57	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนายาว	ทองม้วนสมุนไพร	ดี

(ตารางต่อ)

ลำดับที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	สินค้า/บริการ	ผลการประเมิน
58	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านตาลเสี้ยน	ขนมจีน	ปานกลาง
59	วิสาหกิจชุมชนชมรมอบธารเกษม	คุกกี้ เค้ก	ปรับปรุง
60	วิสาหกิจชุมชนหมวย่างกะทิบ้านเขาดินพัฒนา	หมวย่างกะทิ	ปานกลาง
61	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลาหูหนึ่งบ้านเขาดินพัฒนา	ปลาหูหนึ่ง	ปานกลาง
62	วิสาหกิจชุมชนอิวัก้วยก้วยช่ายกรอบท้อปฮิต	ก้วยช่ายกรอบ	ปานกลาง
63	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองหลุม	กล้วยม้วน	ปานกลาง
64	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพะเยาว์	ขนมไทย	ปานกลาง
65	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขนมไทยบ้านหมาก	ขนมไทยต่างๆ	ปานกลาง
66	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตำข้าวเม่าบ้านปากบาง	ข้าวเม่า	ดี
67	วิสาหกิจชุมชนผัดหมี่ไท-ยวนป่าแวม	ผัดหมี่ไท - ยวน	ดี
68	วิสาหกิจชุมชนโคกหนองนาโมเดลตำบลม่วงงาม	น้ำยาดองเนกประสงค์ ก้อนเชื้อเห็ด แปรรูปข้าว	ปานกลาง
69	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปกุนเชียงสมุนไพรม่วงเหล็ก	กุนเชียงสมุนไพร	ปานกลาง
70	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชนบ้านซบ ลำไย	กุนเชียงสมุนไพร	ปานกลาง
71	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรลำพญากลาง	แปรรูปสุกร	ปานกลาง
72	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรสถานีอนามัยหลังเขา	ลูกประคบสมุนไพร	ปานกลาง
73	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเขาใหญ่โป่งเกตุ	ทำขนม เค้ก คุกกี้	ปานกลาง
75	วิสาหกิจชุมชนบ้านโป่งแก้ง	ผ้าฝ้ายทอเมื่อ	ดี
76	วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองไทร	พริกแกง ดอกไม้ประดิษฐ์	ปานกลาง
77	วิสาหกิจชุมชนบ้านหาดเล็บบยาว	แปรรูปปลาร้า น้ำปลา	ปานกลาง
78	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนบ้านโป่งตะขบ	แปรรูปปลาร้า น้ำพริกแกงส้ม	ปานกลาง
79	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพุดแค	คุกกี้	ปานกลาง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	อนุวัฒน์ คงสว่าง
วัน เดือน ปีเกิด	30 มิถุนายน 2530
สถานที่เกิด	อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (พืชศาสตร์)
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี จังหวัดสระบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมเกษตรปฏิบัติการ

